

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav translatologie

Mezikulturní komunikace čeština – němčina /
Interkulturelle Kommunikation und Translation
Tschechisch – Deutsch

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Natálie Brabcová

**Komentovaný překlad vybraných kapitol z knihy
„Jakobsweg, Caminho Português“; Raimund Joos,
Conrad Stein Verlag, 2016.**

Annotated Czech Translation of Selected Chapters from

„Jakobsweg, Caminho Português“; Raimund Joos,
Conrad Stein Verlag, 2016.

Praha 2020

Vedoucí práce:

PhDr. Mgr. Petra Mračková Vavroušová, Ph.D.

ZADÁNÍ

Zadaný text přeložte do češtiny a svůj překlad doplňte překladatelským komentářem v rozsahu min. 20 normostran. V komentáři nejprve celkově charakterizujte výchozí text: uveďte, s jakým cílem byl text napsán a jaké stylistické postupy autor volí k dosažení svého záměru. Dále popište, na jaké problémy jste v překladu narazil, a zdůvodněte použité překladatelské postupy a nezbytné posuny, které jste v překladu provedl na úrovni lexika, syntaxe, a především v rovině stylistické. Postupujte přitom od celkové koncepce svého překladu k dílčím řešením. Komentář opatřete bibliografickým soupisem použitých primárních i sekundárních zdrojů, včetně internetových. Kromě dodržení formálních náležitostí stanovených Pravidly pro organizaci studia FF UK (čl. 19) připojte ke každému vázanému exempláři práce vždy dvě kopie výchozího textu: jednu napevno svázanou s ostatními listy a druhou volně vloženou.

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucí bakalářské práce PhDr. Petře Mračkové Vavroušové, Ph.D., za její pomoc a pochopení, také spolku Ultreia za podporu při vyhledávání informací, mé rodině (především mé matce) a mým přátelům za důvěru ve mě vloženou.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 18.05.2020

Natálie Brabcová

ABSTRAKT

Předmětem této bakalářské práce je komentovaný překlad vybraných kapitol z průvodce pro poutníky „Jakobsweg, Caminho Português“, který byl vydán v roce 2016 v nakladatelství Conrad Stein Verlag. Práce je rozdělena do dvou částí, první část se věnuje překladu vybraných kapitol, druhá část odbornému komentáři tohoto překladu. Komentář zahrnuje analýzu podle Christiane Nordové, popis překladatelské metody a postupu a analýzu překladatelských problémů a posunů v překladu.

Klíčová slova: překlad, překladatelská analýza, překladatelské postupy, překladatelské posuny, Svatojakubská cesta, průvodce, poutnictví, Porto

ABSTRACT

The subject of this Bachelor Thesis is a commented translation of selected chapters from the pilgrim guide „Jakobsweg, Caminho Português“, published in 2016 in the publishing house Conrad Stein Verlag. This Thesis consists of two parts, the first part contains the translation of selected chapters. The second part comprises the theoretical commentary to it. The commentary includes the translation analysis based on the model of Christiane Nord, the translation methods and procedures, the translation problems and translation shifts.

Keywords: translation, translation analysis, translation methods, translation shifts, Way of Saint James, guide, pilgrimage, Porto

Obsah

1. Úvod.....	8
2. Překlad	9
3. Komentář k překladu	28
3.1. Hypotetická překladatelská zakázka	28
3.2. Překladatelská analýza originálu.....	29
3.2.1. Vnětextové faktory	29
3.2.1.1. Autor, intence autora a vysílatel	29
3.2.1.2. Příjemce	30
3.2.1.3. Médium, místo a čas.....	30
3.2.1.4. Funkce a funkční styl.....	31
3.2.2. Vnitrotextové faktory.....	32
3.2.2.1. Téma a obsah	32
3.2.2.2. Presupozice	32
3.2.2.3. Výstavba a členění textu	33
3.2.2.4. Nonverbální a suprasegmentální prvky	33
3.2.2.5. Lexikum.....	34
3.2.2.6. Syntax	35
3.3. Metoda překladu a postup	36
3.4. Překladatelské problémy a jejich řešení	36
3.4.1. Lexikální rovina.....	36
3.4.1.1. Anglicismy.....	36
3.4.1.2. Kompozita.....	37
3.4.1.3. Toponyma	38
3.4.1.4. Španělské výrazy	39
3.4.2. Morfosyntaktická rovina.....	39
3.4.2.1. Pasivum.....	39
3.4.2.2. Všeobecný podmět <i>man</i>	39

3.4.2.3. Participiální konstrukce	41
3.4.2.4. Rozdělování souvětí.....	41
3.4.2.5. Slovosled	42
3.5. Typologie posunů.....	42
3.5.1. Intelektualizace	42
3.5.2. Substituce.....	43
3.5.3. Lokalizace	43
3.5.4. Aktualizace	44
3.5.5. Vynechávky	44
4. Závěr	46
5. Seznam použité literatury	47
5.1. Primární zdroje	47
5.2. Sekundární zdroje.....	47
6. Přílohy.....	49
6.1. Text originálu.....	49

1. Úvod

Cílem této bakalářské práce je vytvořit překlad z němčiny do češtiny s odborným komentářem. Jako výchozí text jsem si zvolila průvodce pro poutníky *Jakobsweg, Caminho Português* od Raimunda Joose z nakladatelství Conrad Stein Verlag. Toto nakladatelství se věnuje především poutnické tematice. Jen pro samotnou cestu do Santiaga de Compostela vydalo skoro 60 průvodců. První průvodce do Santiaga byl pod tímto nakladatelstvím vydán v roce 1996. Všechny průvodce o Svatojakubských cestách jsou vydány pod názvem *Der Weg ist das Ziel*. V nabídce najdeme popis každé známé cesty, jakou jsou Camino Francés, Camino del Norte a Camino Primitivo. Předmětem této práce je ovšem Caminho Português neboli portugalská cesta do Santiaga.

Tento text jsem si vybrala, jelikož jsem tuto cestu sama absolvovala a informace v průvodci jsou mi bližší a orientuji se v nich. Zároveň při překládání mohu čerpat z vlastní zkušenosti. Knihu jsem překládala od začátku, začínám tedy předmluvou, přesouvám se na úvod, který popisuje především historii cesty, a předklad zakončuji kapitolou o informacích k cestě.

Práce je rozdělena do dvou částí, první část se věnuje překladu vybraných kapitol, druhá odbornému komentáři. Komentář obsahuje překladatelskou analýzu podle modelu Christiane Nordové, dále překladatelské metody dle Jiřího Levého, a nakonec i překladatelské posuny podle Antona Popoviče.

2. Překlad

Svatojakubská cesta, Caminho Português

Předmluva

Jen během pár let se z Caminho Português stala nejoblíbenější trasa Svatojakubské cesty ve Španělsku a Portugalsku. A důvodů je mnoho – rozmanitá cesta vede poutníka podél moře, skrze půvabné vesničky, chladné lesy, besídky porostlé vínem a mořské zálivy až k těm nejdůležitějším památkám. Na cestě se tedy člověk neseťkává pouze s historií poutních cest do Santiaga, ale jak praví legenda, uvidí i samotné stopy působení apoštola Jakubova. Tomu, kdo si přeje poznat přátelské obyvatele Galicie a Portugalska mimo turistický ruch a přeplněné poutní cesty, ukáže tento průvodce správný směr. V minulých letech bylo Caminho Português tajným tipem zejména Španělů a Portugalců. Od té doby, co je cesta značená od známého města Porto a k dispozici jsou výhodné lety do Porta i Santiaga, objevili tuto trasu postupně i cizinci. Díky její snadné schůdnosti a dobrému značení lze tuto svatojakubskou cestu vřele doporučit i začátečníkům a výletníkům.

Informace pro tohoto prvního německy psaného průvodce o Caminho Português, byly nejdříve shromážděny v srpnu roku 2005 a od té doby jsou v pravidelných intervalech telefonicky anebo přímo na místě aktualizovány. V roce 2011 byl tento průvodce zcela přepracován. Byla přidána cesta podél pobřeží a oficiální popis cesty byl velmi zestručněn. Od roku 2015 se v textu vyskytuje i popis novější varianty pobřežní cesty. Jelikož se cesta především v portugalské části často mění, budu vděčný každému příteli poutnictví, jestliže mi sdělí své postřehy z cesty, stejně jako i za jakékoliv podmínky či kritiku ke knize. Při příští návštěvě těchto míst vaše poznatky ověřím a pak případně v dalších vydáních informace opravím.

Důležité návrhy na změny, které obdržíme, je možné najít na webové stránce nakladatelství www.conrad-stein-verlag.de. Podívejte se, jak se cesta třeba již během krátké doby změní.

Při vašem cestování Portugalskem a Španělskem vám přeji „um bom caminho“ nebo i „bon camino“!

Váš Raimund Joos

Úvod

Caminho Português (portugalská cesta) bylo původně označení pro severní trasu Svatojakubské cesty, která z Portugalska prochází městy Tui, Redondela, Pontevedra a Padrón až do Santiaga de Compostela. Poté, co byla nedávno obnovena část rozsáhlé sítě historicky dochovaných tras v Portugalsku, je dnes tento název víceméně společným termínem pro všechny tradiční Svatojakubské cesty, které začínají v Portugalsku. Tento průvodce řady OutdoorHandbuch popisuje dobře vybudovanou trasu Caminho Central procházející severem Portugalska a také od roku 2014 značenou trasu podél pobřeží končící ve městě Caminha. Obě varianty začínají v Portu a opět se setkávají na hranici se Španělskem. Z Portu do Santiaga činí vzdálenost dle zvolené cesty 239,5 nebo 253,1 km, z čehož 113,2 km prochází územím Španělska (Galicie).

Historie a současnost poutní cesty do Santiaga

Podle náboženských tradic prováděl apoštol Jakub Starší svou misijní činnost na Pyrenejském poloostrově. Po jeho mučednické smrti byly jeho ostatky dle legendy převezeny na loď do dnešního města Padrón a odtud pokračovala jeho cesta do vnitrozemí. Tam, kde se dnes nachází Santiago de Compostela, našel nakonec poslední odpočinek.

Na Pyrenejském poloostrově, který byl na začátku 8. století z velké části obsazen Araby (Maury), vzniklo Asturské království, které se postupně rozšiřovalo směrem na jih. V dnešním Santiagu de Compostela byl v roce 811 znovu objeven domnělý hrob apoštola Jakuba, kterému se ve Španělsku říká Santiago. Přítomnost apoštolova hrobu potvrdila mocenský nárok katolické církve na zónu svého vlivu na Pyrenejském poloostrově. Podle legendy pozvedl v roce 844 sám Ježíšův učedník Jakub meč v bitvě proti Maurům v blízkosti města Logroño a dovedl tak křesťanské vojsko ke krvavému vítězství. Nato poutníci začali putovat k Jakubově hrobu. Postupem času toto putování měnilo svou formu i rozsah, ale nikdy neustalo. V průběhu doby vznikla síť poutních cest po zemi i vodě vedoucích k apoštolovu hrobu, která propojila nejrozličnější části křesťanské Evropy.

Během posledních 25 let zažívá poutní cesta do Santiaga úžasnou renesanci. Počínaje nejslavnější trasou Camino Francés, která protíná sever Španělska, byly s narůstajícím počtem poutníků a následnou komercializací obnoveny i další tradiční Svatojakubské trasy ve Španělsku, Francii, Švýcarsku, Portugalsku a Německu. Popularita, již se dnes přes veškeré politické a ideologické překážky Svatojakubská cesta těší, symbolizuje opětovné probuzení

spirituálních zájmů společnosti a přání mírumilovného soužití našich kultur. I když už dnes nelze předpokládat, že u většiny poutníků hrají hlavní roli křesťanské motivy, zastávají tradice a víra v určitých ohledech tříbené historii, i tak významnou roli v současném každodenním životě poutníků.

„Skutečná“ historie Svatojakubské cesty pravděpodobně nemůže být podrobně popsána v žádné knize a už vůbec ne v praktickém průvodci. Ale musíme se držet faktu, že historie a zároveň i současnost cesty byla vždy utvářena světlými i stinnými stránkami lidského počínání. Historii nepsaly či nevedly jí jen dobré úmysly, stejnou měrou ji utvářelo neblahé spojení násilí, nátlaku, obchodování a církve (☛ motivy k poutnictví). Není proto důvod sentimentálně velebit minulost nebo současnost cesty, na druhé straně však neuspějeme ani tehdy, pokud bychom jejímu (posvátnému), mnohdy téměř k závislosti vedoucímu kouzlu chtěli přijít na kloub, snažili se je vykládat či popírat.

☺ Dnes jste se na Svatojakubskou cestu vydali vy sami. Staňte se i vy malou součástí její minulosti a budoucnosti. Nechť se i ona stane součástí vás samotných.

O historii Caminha Português

Na Svatojakubské cestě procházející Portugalskem lze podle náboženských legend nalézt nespočet důkazů o životě a působení apoštola Jakuba, po kterém je cesta pojmenována. Příběh začíná vyloďením Ježíšova učedníka na pobřeží Galicie. Malá socha apoštola, která se nachází na návrší na okraji dnešního města Padrón, připomíná jeho první kázání na Pyrenejském poloostrově. Dále dle některých dějepisců kázal Jakub v Tui, tedy přímo ve městě, které dnes Svatojakubská cesta na španělsko-portugalské hranici překračuje. Zde prý jmenoval svého učedníka San Epitacia prvním prelátem města Tui. Kruh se konečně uzavírá ve městě Padrón, do kterého byly ostatky zabitého apoštola dopraveny po moři, přeneseny na pevninu a odtud vyslány na cestu do Santiaga.

Třebaže cesta Caminho Português, kterou tato kniha popisuje, dodnes nedosáhla takové proslulosti jako Camino Francés, může i ona nabídnout stejně tak bohatou tradici poutnictví a odpovídající svědectví. Camino Francés, nabízí i tak podobně bohatou tradici poutnictví, kterou dokládají nesčetná svědectví.

První kořeny poutě sahají až do dob před Kristem. Podobně jako u cest Vía de la Plata a Camino Francés prochází cesta nejrůzněji po historických trasách starých římských silnic, které v dnešní době, až na pár milníků podél cest, téměř nelze poznat. Zde zaujímá významnou roli

Via Romana XIX, která byla vybudována za vlády císaře Augusta v 1. století našeho letopočtu. Ještě před začátkem poutnictví ke hrobu svatého Jakuba v 10. století byly tyto silnice používány jako poutnické cesty. Ale až poté, co Portugalsko získalo nezávislost, nabyla poutní cesta do Santiaga v polovině 12. století na významu. Od té doby se věřící ze všech koutů země vydávali na pouť do Santiaga. Následovali příklad svatých, králů, šlechticů a vyšších kněží, jako byli král Emanuel I. Portugalský nebo královna sv. Alžběta Portugalská. Díky rychlému rozvoji kultu svatého Jakuba vzniklo podél cesty nespočet mostů, ubytoven a kostelů, ve kterých typické poutnické symboly ještě dnes svědčí o tradici poutnictví. I přesto, že později na jihu Portugalska uctívání svatého Jakuba značně pokleslo, na severu byla tradice stále živá, byť poněkud ztratila na svém významu.

Poutnická tradice v Portugalsku zažila svůj comeback teprve ve svatém roce 1999, ve kterém z již velké části označená trasa, vybavená prvními ubytovnami pro poutníky, dovedla do Santiaga znovu více než 1 000 poutníků. Do roku 2014 jejich počet rapidně vzrostl na více než 35 000.

Caminho Português dnes

Podle statistik poutnické kanceláře v Santiagu je Caminho Português hned po Camino Francés jednou z nejoblíbenějších cest. Dále následují Camino del Norte a Vía de la Plata. Ale jen málo poutníků začíná portugalskou trasu v **Lisabonu** nebo dokonce jižněji. Co se týká cesty z Lisabonu na sever, nemůže být prozatím řeč o tom, že je dokončená. Někteří poutníci se vydávají z Lisabonu cestou, která byla z velké části označena až v roce 2010, ale na začátku není zcela idylická, neboť vede po venkovské silnici do **Santarému**. Odtud cesta pokračuje dále do **Fatimy**, slavného poutního místa zasvěceného Panně Marii, které nicméně není součástí historicky tradované Svatojakubské cesty.

1 Rybáři na pobřeží u města Vila do Conde

Poutníky častěji vybíraná trasa až do **Coimbry** a dále do Porta je již kvalitně značená. Do roku 2015 bylo na trase mezi Lisabonem a Portem celkově málo funkčních ubytoven pro poutníky, a proto její popis v tomto vydání knihy nenajdete.

V minulosti mohli poutníci přenocovat v penzionech a ubytovnách, které se nachází podél cesty. Také bylo možné se ubytovat i ve společných prostorách požárních stanic, což ale obzvlášť v létě představovalo značnou nejistotu, poněvadž v případě lesního požáru jsou stanice přirozeně plně obsazeny hasiči, kteří z další péče o požadavky poutníků nejsou příliš nadšení. Z Porta, ze kterého se dnes vydává významný počet poutníků, lze přímou cestu považovat za bezpečnou a vysloveně dobře značenou. V průběhu let vznikla i kvalitní síť ubytovacích zařízení, kterou tvoří především ubytovny a levné penziony.

Do města **Rates** vede od roku 2011 i varianta cesty podél pobřeží, která je po většinu trasy malebná, z části značená a lze na ní nalézt i cenově výhodné ubytování. Poté si poutníci mohou vybrat mezi dvěma trasami, obě vedou do města Ponte de Lima. První a zároveň i delší trasa vede přes město **Braga**, jehož centrum rozhodně stojí za návštěvu.

V neposlední řadě skutečnost, že tato trasa vede přes neatraktivní předměstí a částečně obsahuje i nebezpečné úseky, je v této knize popsána pouze druhá trasa vedoucí přes město **Barcelos**. Jedna z výhod této trasy je, že vede blíže k moři a v létě zde panuje poněkud chladnější klima. Nejkratší cesta z Porta až na španělské hranice měří 126,3 km. Trasa vedoucí podél pobřeží, která je v této knize doporučena, měří 135,3 km. Ten, kdo bude pokračovat podél pobřeží až do Caminha, ujde 139,9 km.

Od chvíle, kdy cesta začne procházet španělskou autonomní oblastí Galicie, je cesta až na pár výjimek dobře značená. Je zde k dispozici velké množství ubytoven pro poutníky, což je při stále rostoucím počtu poutníků nutnost, jelikož většina z nich svoji cestu začíná právě tady. Na posledních 50 km před Santiagem mohou být ubytovny v rušných časech, například během letní sezóny nebo o víkendech, přeplněné. Galicijská část cesty měří celkem 113,2 km.

Cesta vede především po okresních silnicích, polních cestách a stezkách, které poutníka zavedou do krajiny typické pro pobřežní region. V rychlém sledu se střídají pole, lesy, malé a z části půvabné vesničky a zátoky. Po cestě ale narazíte i na opuštěné úseky cest a kopce, které ovšem nejsou příliš fyzicky náročné. Nejvyššího bodu cesty dosáhnete v průsmyku Portela Grande ležícím 410 metrů nad mořem, který se nachází v Portugalsku, den cesty od španělských hranic. Ani galicijská vrchovina nepředstavuje na této trase nic náročného.

Vyloženě nepříjemné jsou pouze první kilometry, které vedou po přímé cestě z Porta do Rates. I proto doporučuji jít první dny podél pobřeží. Kromě Porta, Pontevedry i samotného Santiaga projdete nespočet malých vesnic a skrze malá a přehledná města. Dohromady cesta vede přes více než 100 vesnic a měst, které dotváří její půvab.

Jako na všech Svatojakubských trasách, tak i na této najdete na různých místech důkazy, poukazující na tradici této poutnické cesty. Historicky a spirituálně nejvýznamnějším centrem je kromě Santiaga pravděpodobně i město Padrón. Ojediněle narazíte i na svědectví doby předkřesťanské, kdy zde vedla římská silnice. Většina poutníků pochází ze Španělska a svoji cestu zpravidla začínají na španělských hranicích. Velice silně jsou zastoupeni i poutníci z Portugalska, kteří samozřejmě cestu začínají ve své rodné zemi. Poté následují poutníci z Německa, Itálie, Francie a Anglie, u nichž je Porto nejoblíbenějším výchozím bodem.

Právem se tato cesta těší již několik let vzrůstající oblibě. Nabízí ideální příležitost vyhnout se masám poutníků na hlavní francouzské cestě, a i přesto zde můžete počítat s kvalitní infrastrukturou, co se značení trasy a ubytoven týče. Tato cesta je správnou volbou pro ty, kteří si přejí poznat původní, cestovním ruchem převážně nedotčené Portugalsko a Galicii.

Tato cesta je díky poměrně snadnému a dobrému značení a krátkým vzdálenostem mezi vesnicemi ideální pro „poutníky začátečníky“. Udělejte si čas i na města, která leží na cestě a stojí v každém ohledu za navštívení. Je to především Porto, utajované hlavní centrum portugalské kultury.

Od roku 2014 je k dispozici novější zajímavá pobřežní cesta, která ještě na některých místech potřebuje vylepšit značení a rozšířit ubytovací možnosti.

Tipy na plánování cesty

Část trasy Caminho Português, která byla otevřená na začátku roku 2015 a tím pádem i popsána v této knize, je dlouhá „pouhých“ 239,5 km, případně 253,1 km (záleží na výběru trasy). Ale i když na Svatojakubské cestě plánujete delší dovolenou, nemusí pro vás být nepříliš dlouhá trasa nevýhodou. Cesta se dá rychlou chůzí zvládnout za 10 až 11 dní.

Kdo má více času, může se v klidu věnovat navštěvě památek nacházejících se na cestě. Pokud města Porto nebo Santiago znáte pouze letmo anebo je neznáte vůbec, je jejich několikadenní návštěva téměř povinností. Ale i jiná místa zvou k delšímu zastavení.

Pokud si přejete ujít delší trasu, doporučuji vám ze Santiaga pokračovat cestou dlouhou 93 nebo 123 km (záleží na variantě) až na **mys Finisterra** a eventuálně dál až do města **Muxia**.

Putování tam vám zabere 3 až 6 dnů. I zde se nabízí možnost delšího pobytu. Pokud tohoto průvodce používáte po delší době od jeho vydání, je docela možné, že je **cesta jižně od Porta** již otevřená.

Důvody pro poutnictví

V dobách vzniku kultu sv. Jakuba ve středověku se poutníci dle písemných záznamů vydávali na cestu hlavně z náboženských důvodů v nejširším slova smyslu. Poutníci považovali obtížnou, několikaměsíční a životu nebezpečnou cestu za viditelné prokázání úcty k svatému apoštolovi a věrnosti křesťanské víře. Na oplátku doufali v odpuštění svých hříchů nebo vyléčení z nemoci. Jsou dochovány i popisy děkovných a prosebných poutí. Ne všichni poutníci se na cestu vydávali dobrovolně. V literatuře nalezneme i doklady, dle kterých byla hříšníkům a trestancům uložena cesta do Santiaga jakožto trest k odpykání jejich viny.

Jestli kromě těchto oficiálních zbožných motivů k cestě hrály roli i touha po dobrodružství a zájmy o kulturu a cestovní ruch, dnes s jistotou nelze říct. Při čtení některých poutnických záznamů se ale můžeme domnívat, že kromě náboženských motivů mohly hrát roli i podobné důvody jako dnes.

Podle statistiky poutnické kanceláře, kterou vede katolická církev v Santiagu, jsou i dnes pro většinu poutníků rozhodující náboženské důvody. O platnosti této statistiky však můžeme pochybovat, jelikož poutníci, kteří neměli k cestě náboženský důvod, a také to při svém příchodu v poutnické kanceláři uvedli, získávají poupravenou *compostelu* (☛ str. 19). Ta je ovšem mezi poutníky bez náboženských motivů méně oblíbená, a tak často udávají, na rozdíl od skutečnosti, právě náboženské důvody. (Že by nějaký druh sebeklamu?) Při bližším poznání poutnictví můžeme nabýt dojmu, že hlavní motivací většiny poutníků jsou důležité duchovní důvody v širším slova smyslu.

Nicméně forma duchovní motivace se během let změnila. Náboženský nátlak a strach z pekla hrají roli jen v ojedinělých a politováníhodných případech. Pro většinu poutníků již také (alespoň na začátku cesty) nehraje roli ani uctívání apoštola Jakuba anebo tradiční víra v zázraky.

Obecně vzato potřebu najít sám sebe, která ovlivňuje hledání smyslu života a směru, lze vypožorovat především u mladých poutníků a u poutníků ze sekulárních států. To se řídí i obsahem jejich víry, která se v přibývajícím věku neorientuje dle katolické ani křesťanské nauky.

Při rozhodování, jestli podniknout poutní cestu, hraje roli i mnoho jiných důvodů než jen duchovní motivy v užším i širším slova smyslu. U většiny poutníků jsou důvody pro pout' rozmanité, například zájem o portugalskou a španělskou kulturu a kuchyni, chuť sportovat nebo radost z otevřeného a intenzivního kontaktu se stejně smýšlejícími lidmi z různých kultur, věkových skupin a sociálních vrstev. Podstatné je i přání strávit nepříliš nákladnou dovolenou nebo dobrovolně zažít prostý životní styl, který kontrastuje s každodenním konzumním životem. Pro některé poutníky (a pro autora této knihy mimochodem také) představuje poutnictví zvláštní a celistvý životní styl, který je jakousi směsicí všech zmíněných motivů k cestě. Svatojakubští poutníci chápou poutnictví jako životní filozofii nebo pohled na svět, který ovlivňuje jejich prožívání, myšlení i chování a jako závislého člověka je stále znovu volá domů na cestu.

Nepřekvapí nás, že může docházet na základě rozdílných motivací k cestě i ke konfliktům, například mezi pěšími poutníky nebo cyklopoutníky, stejně jako mezi autobusovými poutníky a (samozvanými) „pravými poutníky“.

☺ **Na cestu se vydejte s vděčností a buďte otevření, jak jen to jde.** Jedině tak nepropásnete šanci objevit její „skryté poklady“. Vnímejte všemi pěti smysly i to, co bývá v básnickém a náboženském jazyku parafrázováno „srdcem“ a „duší“. Nehněvejte se, když na cestě potkáte poutníky, kteří na pouti nejsou ze stejného důvodu jako vy, i přesto, že jdou po stejné trase. Pokuste se jejich odlišnost uchopit jako osobní šanci a opravdu se o ni zajímat. Tak se naučíte rozumět ostatním, a nakonec budete i vy a vaše prosby skutečně pochopeni a získáte zájem vašich spolupoutníků.

Svatojakubská mušle

2 Mušle ukazuje cestu

Již od středověku je svatojakubská mušle symbolem poutníků a Svatojakubské cesty. Vznik této tradice je nejasný. Podle legendy kdysi dávno svatý Jakub zachránil mladého šlechtice před utopením. Když se šlechtic dostal z vody, byl celý pokryt mušlemi. Od té doby je mušle ochranným symbolem svatého Jakuba a zároveň slouží jako rozpoznávací znamení poutníků, kteří ji dříve nosili na klobouku, nyní na batohu. Další možné vysvětlení je, že si ohromení poutníci brali s sebou z moře mušle domů jako důkaz a suvenýr ze své cesty na konec světa.

Hezkou a pochopitelnou symboliku představují i linie na mušli, které se jako trasy Svatojakubských cest setkávají v jednom v bodě, v Santiagu.

Katolický průkaz poutníka – *credencial*

Průkaz poutníka *credencial* (španělsky *credencial de peregrino*) má podobně starou tradici jako svatojakubská mušle. Odjakživa se jednalo o oficiální průkaz poutníka a dříve byl vydáván domácí církevní vrchností.

Ten, kdo potřeboval za svoji (někdy pod nátlakem) absolvovanou cestu oficiální potvrzení, nechal si v tomto dokumentu na různých místech potvrdit razítkem svůj příchod. V Santiagu po předložení *credencialu* získal oficiální certifikát o své poutnické cestě, tzv. *compostelu*.

I dnes *credencial* zastává tuto funkci. Ten, kdo chce přespat ve veřejných a církevních ubytovnách, nebo si přeje získat cenové zvýhodnění v privátních ubytovnách a hostelech, musí i dnes předložit poutnický průkaz. V *credencialu* bývá příchod na různá místa potvrzen razítkem. To lze běžně získat v ubytovnách, ale i v kostelích, barech a na oficiálních úřadech. Někteří poutníci jsou vášnivými sběrači razítek. Španělské slovo pro razítko, *sello*, znamená v češtině „poštovní známka“. Již zmiňované poutnické kanceláře v Santiagu si přejí, aby *credencial* byl určen pouze poutníkům, kteří „se vydali na cestu z křesťanských důvodů anebo alespoň o hledání těchto důvodů přemýšlejí“.

Dodržování tohoto nařízení je z kosmopolitního pohledu spíše trapné a nebývá výdejními místy kontrolováno. A tak je tedy prakticky bezúčelné.

☺ Ačkoliv lze *credencial* získat i na cestě, je pro jistotu lepší si ho pořídit u spolku českých svatojakubských poutníků Ultreia. Většinou stojí malý příspěvek, nyní konkrétně 135 Kč a společně k němu dostanete i potřebné informace.

Compostela a další poutnické certifikáty

Způsob vydávání certifikátů se během posledních let často měnil. Do roku 2006 bylo kontrolováno pouze symbolicky, zda poutníci opravdu posledních 100 km ušli, a tak byla *compostela* prakticky vydávána všem poutníkům. Postupně byly zavedeny a zpřísněny kontroly, což vedlo k obvinění katolické církve, že se snaží arogantně rozlišovat mezi pravými a údajně falešnými poutníky. Nejvýraznější obvinění (dle mého uvážení zcela spravedlivé) se týkalo diskriminování tělesně znevýhodněných poutníků a degradování poutí do Santiaga na pokryteckou sportovní událost. Následkem těchto dohadů byla *compostela* v její tradiční formě

zrušena a nahradily ji jiné certifikáty. Pokusím se vám zde udělat krátký přehled. I tak ale může stále docházet ke změnám.

Compostela/Certificado de visita (compostela/certifikát o návštěvě). Jelikož nemocným a postiženým poutníkům bylo znemožněno získání *compostely*, což koneckonců představuje diskriminaci, která protirečí křesťanskému pohledu na svět, byl po několika protestech v roce 2015 zaveden certifikát, který dle osvědčených středověkých tradic potvrzuje pouze návštěvu katedrály v Santiagu. Tato *compostela* je tudíž vydávána pouze na přání. Stejně jako v dobách první *compostely*, kdy byla udělena každému návštěvníkovi katedrály, aniž by byl kontrolován jeho jakýkoli fyzický výkon.

Tento certifikát můžete získat za poplatek 3 EUR od pondělí do soboty od 9:00 do 15:00 v kanceláři mezinárodního poutnického bratrstva „Archicofradía del Apóstol Santiago“, která se nachází na náměstí „Praza da Quintana“ nalevo od Svaté brány. (Otvírací časy budou možná v budoucnu rozšířeny.) Podobně jako nejstarší *compostela* je tento dokument vydáván uvnitř katedrály a v praxi je tradiční *compostele* nejbližší. ☺ Tomu, kdo si předem neshromáždil velkou sbírku razítek, ale chce si podle staré tradice přivést domů suvenýr, bude tento dokument stačit a pravděpodobně na něj ani nemusí ve frontě dlouho čekat.

Compostela por motivos religiosos/espirituales (compostela z náboženských / duchovních důvodů). Pokud sami nemůžete uvěřit, že jste Svatojakubskou cestu zvládli nebo jestli potřebujete něco, čím se doma můžete pochlubit, tak vás cesta zavede do víceméně dlouhé řady stojící u poutnické kanceláře. V duchu naší výkonnostně orientované společnosti nabízí církev poutníkům různá potvrzení o uskutečnění cesty odměňující je za jejich „poutnický výkon“. Tato *compostela* stojí 2 EUR, lze ji získat v poutnické kanceláři, vizuálně se podobá již zmíněnému certifikátu a je určena pro cílovou skupinu nábožensky, duchovně i sportovně motivovaných poutníků. Tvzení, že vydávání tohoto certifikátu navazuje na stoletou tradici, patří spíše k marketingovému tahu turistických podniků, ke kterým ovšem patří i církevní podniky v Santiagu. Důsledek této efektivní reklamní kampaně rozhodně nepřehlédnete na posledních 100 kilometrech cesty, které se jenom hemží tzv. „lovci *compostel*“...

Aby poutník tento certifikát získal, musí ujít nebo ujet posledních 100 km cesty pěšky nebo na invalidním vozíku, a to doložit pomocí dvou razítek v *credencialu* za každý den. Kromě koní jsou jako moderní dopravní prostředky povolena i kola. V tomto případě musí poutník pomocí dvou razítek denně doložit, že zvládnul ujet posledních 200 km cesty. Oficiálně mají všichni možnost využít k získání *compostely* (placené) zprostředkovatele, kteří své služby nabízejí buď

na místě nebo na internetu. Překvapivé je i to, že teprve až v roce 2014 byla do platného textu *compostely* dodána latinská věta, která kromě návštěvy katedrály zmiňuje i sto kilometrovou pěší pout'.

Compostela por motivos culturales/deportivos (compostela z kulturních / sportovních důvodů). Ten, kdo pěšky putoval do Santiaga posledních 100 km, ale v poutnické kanceláři nenahlásí náboženský nebo duchovní motiv cesty, může také získat od roku 2014 za poplatek 2 EUR „*compostelu*“. Na té ale, bůh ví proč, ujití posledních 100 km zmíněno není. I tento certifikát nemá po bližším prozkoumání s původní *compostelou* nic společného, galicijskému cestovnímu ruchu je ale stejně přínosný, jako certifikát předešlý.

Compostela/Certificado de distancia (compostela/certifikát o vzdálenosti). Od poloviny roku 2014 úspěšně nabízí katolická poutnická kancelář „kvalifikovaný certifikát o výkonu poutníka“. Stojí 3 EUR a lze ho získat jen tehdy, pokud poutník splnil podmínky jednoho z již zmíněných certifikátů za 2 EUR. I když se může zdát, že myšlenka tohoto certifikátu pochází od nějakého chamtivého sportovního klubu, je tento papír překvapivě vydáván jménem katedrály v Santiagu. V tomto opravdu velkém barevném dokumentu je výkonnostně zaměřenému poutníkovi v latině (!) potvrzeno, na které trase a v jakém časovém období se nacházel a jak dlouhou vzdálenost ušel. Osoby, které kvůli tělesnému postižení nejsou schopny zvládnout samy 100 km chůze a chtějí si například potvrdit „pouhých“ 50 km, tento certifikát (doposud) získat nemohou. Na dokumentu, který je podle mě až moc „pobožný“, je nicméně vyobrazen i svatý Jakub ve své tradiční typické žehnající póze, která se dobře prodává...

I autobus na uschování vašich certifikátů vám bude poutnická kancelář nabízet za 2 EUR. (Vedlejší obchůdky přitom nabízejí podobné pouze za 1 EUR.)

Pokud dorazíte na Finisterru nebo do Muxii, můžete si svoji sbírku certifikátů doplnit o další exemplář.

Závěrem: Bohužel je místní církev v Santiagu ve spojitosti s novými certifikáty ovlivněna světským trendem honby za výkonem. Takovéto chování dle mého názoru zkresluje pravý důvod poutnictví, a i poslání církve, která by měla v životní praxi šířit Ježíšovo poselství: svobodu, lásku a milost.

☺ Využijte čas strávený při čekání ve frontě před poutnickou kanceláří k zamyšlení, zda tyto certifikáty jsou pro vás opravdu jen „suvenýrem“ anebo jestli u vás přeci jen nehraje roli i zažité myšlení na výkon a nerefléktované lpění na tradici a autoritě. Nikdo jiný než vy sami a ti, kteří pozorovali váš život, růst a dospívání během cesty, nerozhoduje o pravé hodnotě vaší osobní

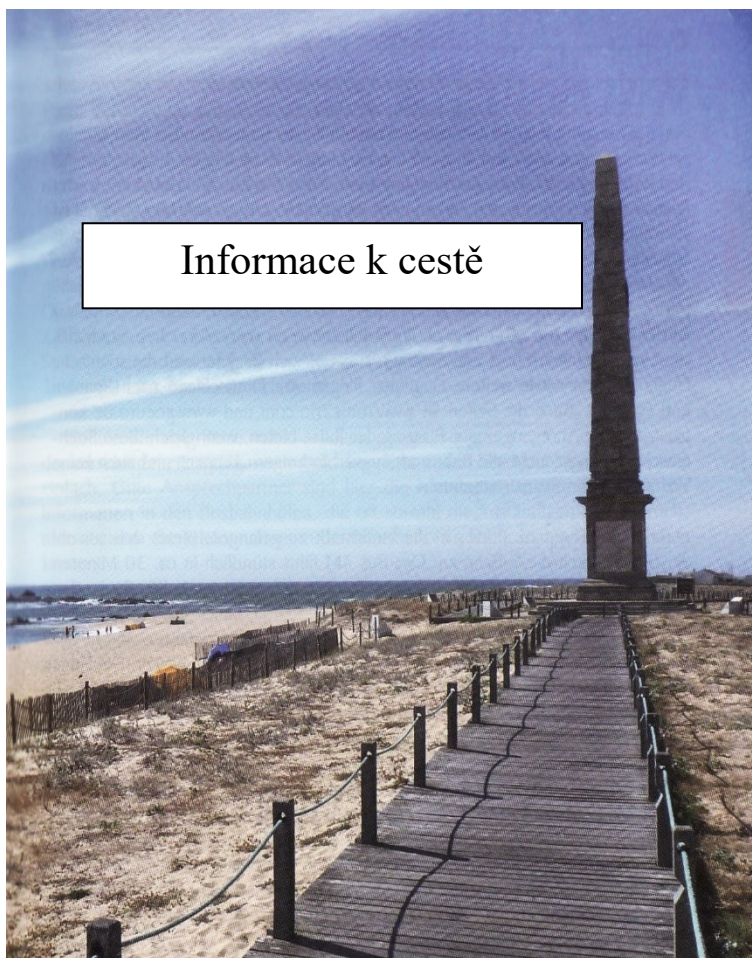
pouti. Dle mého mínění nehrají (povrchní) důvody a prokazatelně pěšky zdolané kilometry ve výsledku žádnou roli.

Poutnická hůl

K rozpoznání poutníků slouží stejně jako svatojakubská mušle i poutnická hůl. Její původ je ryze praktický. Pomáhala poutníkům při překračování potůčků a jiných náročných terénů a často bývala nutná i k aktivní obraně proti psům a divoké zvěři. I dnes ale může být velice užitečná (☛ str. 28).

Svatý rok

Když den svatého Jakuba, který se slaví 25. července, připadne na neděli, vyhláší katolická církev v Santiagu odjakživa svatý rok. Naposledy se tato událost konala v roce 2010. Další bude následovat až v roce 2021. Tomu, kdo v tomto roce projde otevřenou Svatou branou katedrály, navštíví apoštolův hrob a zúčastní se nejrušnějších náboženských obřadů, obdrží dle katolické nauky plnomocný odpustek.

3 Obelisk na cestě do Lavry

Příjezd a odjezd

✈ Nejrychlejší, nejpohodlnější a nejlevnější dopravní prostředek, jak se dostat na Caminho Português a zpět, představuje letadlo. Do Porta i Santiaga létá společnost Ryanair. Pokud si letenky zabukujete s dostatečným předstihem, nabízí **Ryanair** výhodné ceny do obou destinací. Nevýhodou je, že tyto linky letí většinou přes Milán. Do Španělska i Portugalska létá i **EasyJet** nebo španělská společnost **Iberia**. Také internetové stránky www.rome2rio.com nebo www.omio.cz mohou být dobrým pomocníkem při plánování cesty, ačkoli tyto vyhledávače „neznají“ všechny autobusové a vlakové spoje a nezprostředkovávají lety od Ryanair.

Z letiště do centra Porta se dostanete jak autobusem, tak i tramvají. V noci jezdí autobus 3M každou hodinu, cesta stojí 1,85 EUR, trvá 30 min a končí v centru města u turistických informací. Pokud se chcete dostat k penzionům, které jsou v této knize popsány, doporučuji autobusové linky 601 nebo 602, které jedou z letiště 40 minut až do konečné stanice Cordoaria, která leží v blízkosti knihkupectví Lello. Jízda tramvajovou linkou E stojí 1,95 EUR (plus příplatek 50 centů za kartu na jízdenky). Linka jezdí každých 20 minut a za 30 minut dorazí do zastávky Trindade, která leží 200 metrů severně od turistického centra (mapa města).

😊 Při svém příjezdu nezapomeňte, že v Portugalsku je o hodinu méně než v Česku nebo Španělsku.

 Nejdražší a nejvíce časově náročný způsob dopravy do Portugalska je cesta vlakem. Už jen přesné plánování spojů, které si musíte i částečně zarezervovat, je komplikované.

 Méně komplikovaná, levnější a k životnímu prostředí šetrnější varianta je jízda autobusem, která je ale zároveň stejně časově náročná jako cesta vlakem. Ve spolupráci s evropskými partnery jezdí společnost Eurolines pravidelně z Prahy do Porta. Ceny se pohybují okolo tří tisíc a výše. Pokud si jízdu zarezervujete s předstihem, jste student nebo důchodce, máte nárok na výhodnější cenu. Ovšem čeká vás jízda v ne zrovna prostorných autobusech, která trvá více než 40 hodin. Proto toto řešení nedoporučuji nikomu, kdo si chce na cestě odpočinout.

◆ www.cz.eurolines.eu

Pokud chcete cestovat po Španělsku nebo Portugalsku, jsou autobusy levnější a často i rychlejší variantou. Často bývají nabízeny i výhodné jízdenky na přímé spoje mezi menšími

městy. Pokud chcete jet například autobusem z Lisabonu do Porta, jeďte ze stanice Oriente se společností Renex (☎ +351 217 524 524). Cesta trvá tři a půl hodiny a stojí 20 EUR.

Pokud plánujete cestu s přestupy, není vždy lehké je správně nakombinovat kvůli cestovním společnostem, které spolu nedostatečně kooperují. Dobře vám poradí na informacích na autobusových nádražích, ve kterých často znají i správné cestovní společnosti a telefonní čísla na informace ve vaší cílové stanici.

Doporučuji i turistické centrum v Portu a regionální informace španělské autobusové společnosti ALSA-Eurolines.

◆ www.alsa.com

◆ Turistické centrum v Portu ☎ +351 300 501 920

Až budete na pouti, můžete se dostat i do nesnází (nebo být v pokušení) a budete muset použít veřejnou dopravu. Při plánování si dejte pozor, že i tam, kde se nachází oficiální autobusová zastávka, autobusy nemusí často stavět. Malá města jsou většinou špatně spojena s okolím a nabízí špatná dopravní spojení. Zastávky vyznačené v této knize slouží pouze pro přibližnou orientaci. Podél pobřeží jezdí pomalý regionální vlak a ve městech můžete využít příměstské vlaky a regionální spoje.

Výbava

Zkušeného poutníka poznáte podle lehkého batohu. Tahat se každý den s těžkým batohem není ani nutné, ani se nejedná o žádný hrdinský čin a rychle se omrzí. Všeobecně platí, že batoh i s jídlem nesmí vážit více než 10 % tělesné váhy poutníka. U cest, které trvají více než týden, můžete připočítat 1 až 2 kg. Pro osobu vážící 80 kg je tedy nanejvýš 10 kg adekvátních, i když už i 8 až 9 kg je dost. Proto je vhodné, a to doslova, vzít si při balení batohu k ruce váhu, na které si každý kousek, který si chcete vzít s sebou, zvážíte. Pokud si nebudete brát více věcí než ty, které jsou zmíněny v následujícím seznamu, do potřebné váhy se vejdete. Seznam je převzat z mé knihy „Poutnictví na Svatojakubských cestách“¹, ve které najdete i podrobný popis jednotlivých položek.

Doprava a spánek

- Pohodlný a nastavitelný batoh s bederním pásem

¹ V originále „Pilgern auf den Jakobswegen“, pozn. překladatele

- ▣ Pláštěnka na batoh nebo 4 nešustivé pytlíky
- ▣ Co nejlehčí spacák podle ročního období
- ▣ Bezpečnostní peněženka

Oblečení

- ▣ Lehké vychozené boty, nejlépe se sportovními vložkami
- ▣ Lehké (turistické) sandály nebo tenisky
- ▣ 2 páry vyzkoušených sportovních ponožek, 1 pár volnočasových ponožek
- ▣ 3 kusy pohodlného spodního prádla
- ▣ 2 až 3 trička (ne bílá – nikdy už nebudou znovu čistá)
- ▣ Dlouhé lehké trekové kalhoty, příp. s podšívkou
- ▣ Krátké pohodlné kalhoty s gumou v pase
- ▣ Lehká, ale teplá flísová mikina nebo bunda
- ▣ Lehká větrovka
- ▣ Obyčejná lehká pláštěnka nebo pončo proti dešti
- ▣ Klobouk, např. slaměný
- ▣ Příp. velmi lehký bavlněný svetr nebo nátělník s dlouhým rukávem
- ▣ Příp. dlouhé podvlíkačky z mikrovlákna nebo legíny a/nebo sportovní podprsenka

Péče o tělo

- ▣ Opalovací krém s vysokým faktorem
- ▣ Kartáček a koncentrát zubní pasty nebo ½ tuba
- ▣ ½ mýdla na tělo, vlasy a oblečení
- ▣ 1 až 2 jednorázové plastové žiletky, příp. hygienické vložky
- ▣ ½ toaletního papíru nebo lépe 1 balíček papírových kapesníků

- Malý ručník, nejlépe z mikrovlákn

Léky

- ½ nebo 1 široká textilní náplast na špulce nebo leukoplast
- ½ nebo 1 balení náplastí na puchýře, například Compeed
- 2 až 3 náplastí na rány
- ½ tuby protizánětlivého krému na ruce
- ½ tuby krému s jelením lojem
- Několik ml dezinfekce (např. 6 ml Kodanu)
- Malé nůžtičky (na nehty)
- Léky na akutní problémy (2 až 3 tabletky proti průjmům, ztrátě energie, bolestem, nachlazení a chřipce)
- Osobní léky (léky na žaludeční kyseliny, alergie, proti vysokému krevnímu tlaku, příp. prezervativ nebo antikoncepci)
- příp. malou nebo ½ tubu Voltarenu nebo Diclofenac

Ostatní

- Ultralehká kapesní LED svítidla nebo malá čelovka
- Šicí jehla s 1 m šicí nitě a provázku, zavírací špendlíky
- Propiska
- Svatojakubská mušle
- Sluneční nebo vysokohorské brýle
- Příp. dioptrické brýle nebo čočky a roztok
- Příp. špunty do uší
- Příp. 2 m šňůry na prádlo

- ▣ Příp. malý deníček (A5 nebo menší)
- ▣ Příp. vycházková nebo poutnická hůl nebo teleskopické hole
- ▣ Příp. digitální fotoaparát
- ▣ Příp. mobilní telefon a nabíječka (raději ne – jen otravuje!!)

Dokumenty

- ▣ Letenky
- ▣ Občanský průkaz
- ▣ Průkaz poutníka
- ▣ Tento průvodce (s aktualizacemi 🖨 str. 32)
- ▣ Seznam adres přátel, kontakty na lékaře a vaši banku
- ▣ Dokumenty týkající se zahraničního pojištění
- ▣ Příp. další důležité osobní informace (očkování) a adresy
- ▣ Příp. oboustranně otištěnou literaturu nebo lehkou čtečku knih

Stravování

- ▣ Lehká láhev na vodu o objemu 0,75 l až 1 l
- ▣ Lehce stravitelná kalorická strava (např. 3 až 4 banány)
- ▣ Nůž a vidlička z hliníku nebo s plastovým úchopem
- ▣ Příp. minerální nebo vitamínové tablety

V principu platí:

Kupujte jen tolik, kolik toho ihned spotřebujete. Vyhněte se velkým balením anebo se podělte s ostatními poutníky či je nechte místo finančního příspěvku v ubytovnách. Nebud'te příliš hrdí a v nesnázích si nechte pomoci a pomáhejte ostatním. Suvenýry si kupte až v Santiagu.

Vezměte si lehký spacák a v případě nouze spíte v oblečení. Nepotřebné věci odešlete domů nebo darujte.

Vycházková hůl

Všeobecně vycházkové hole doporučuji, jelikož nabízejí dodatečnou oporu, a díky nim můžete zapojit i ruce. Pokud ovšem chodíte často pěšky, hole si neberte, jelikož by mohly vašemu zaběhnutému chodeckému stylu překážet a zpomalovaly by vás. Raději chůzi s holemi vyzkoušejte předem a poté se rozhodněte. (Jakožto poutník si můžete svou hůl ulomit i z nějakého stromu v lese.) Pokud je hůl moc těžká anebo chodíte dlouhé vzdálenosti, mohou vám vznikat puchýře na rukách nebo si můžete zanítit šlachy. Dobrá poutnická hůl by měla být lehká, o 20 cm vyšší než její uživatel a z pružného dřeva. Můžete používat i teleskopické hole. Doporučuji se i tradiční vycházkové hole se zakulaceným úchopem. Ten by měl dosahovat do výše pasu.

Diplomatické zastoupení

Seznam konzulátů a velvyslanectví (španělsky *consulado* nebo *embajada*) České republiky ve Španělsku a Portugalsku by přesahoval rámec tohoto průvodce. Doporučuji zjistit si tyto informace až na místě v turistických centrech, policejních stanicích anebo použijete telefonní čísla zmíněná v této knize v oddílu „tísňové volání“.

Nakupování

Španělsko a Portugalsko jsou moderní vyspělé země Evropské unie, ve kterých lze koupit vše, co potřebujete k životu. Ohledně kvality a dodržování hygienických předpisů si nemusíte dělat obavy. Cena se přirozeně odvíjí od nabídky a kvality zboží. Můžete ale počítat s tím, že bude na podobné úrovni jako v České republice. Jen pro luxusní zboží, jako je opalovací krém, vitamíny nebo sportovní oblečení, toto neplatí. Kromě věcí, které jsou zmíněné v seznamu, nepotřebujete do Santiaga táhnout nic jiného. I když vás cesta povede skrze mnoho vesnic, ve kterých se nachází malé i velké obchody, doporučuji si každou etapu správně naplánovat. Některé obchody leží

4 poutnice v obchodě ve městě Rubiães

mimo trasu anebo jsou o víkendech a v odpoledních hodinách (především ve Španělsku) zavřené.

První pomoc

S sebou byste si měli vzít i krabičku poslední záchrany. Kromě vašich osobních léků (které máte předepsané od lékaře) je nesmysl s sebou tahat celou vaši lékárnu. Na cestě je mnoho lékáren, které jsou často otevřené i v neděli. Ceny za léky jsou překvapivě nízké. Vždy se vám podaří snadno najít polikliniku nebo červený kříž. Myslete na to, že je lepší řešit vážné problémy spíše s lékařem (španělsky *médico*, portugalsky *doutor*), než s kýmkoliv jiným.

😊 Stejně důležitá jako první pomoc jsou i preventivní opatření, která zamezí nejčastějším turistickým potížím. Bolestivým ranám mezi stehny můžete předejít nanesením krému s jelením lojem.

Puchýře bývají ten nejčastější důvod, proč poutníci nedobrovolně přeruší cestu. Předejdete jim tak, že si obujete dobře prochozené boty a ponožky beze švů. Pokud někde cítíte tlak, okamžitě zastavte a místo zalepte náplastí.

Jestli už se vám puchýř udělal, nabízí se několik řešení. Experti se sice neshodují, ale puchýř můžete buď nechat být a doufat, že se nezanítí, přelepit ho obyčejnou náplastí nebo náplastí na puchýře (Compeed), propíchnout a vydezinfikovat nebo zkusit pokračovat v jiných botách. Pokud máte problémy s chodidly a nejste si jistí co dělat, dopřejte si raději den nebo dva pauzu, než abyste museli celou cestu ukončit dříve.

3. Komentář k překladu

3.1. Hypotetická překladatelská zakázka

V poslední době si cestovatelé oblíbili poutnictví jako aktivní formu dovolené. Dle statistik v roce 2016 dorazilo do Santiaga de Compostela více než 270 tisíc poutníků.² I přesto, že jen zlomek z tohoto počtu jsou Češi, těší se i tak poutnictví velké oblibě i u nás. Ne nadarmo jsme jedním z nejvíce nadšených států pro turistiku. To dokazují nejen naše perfektně značené turistické trasy, ale i Klub českých turistů se svými akcemi. Díky této zvyklosti se každý Čech může i na *caminhu* (portugalské slovo pro „cestu“) cítit jako doma, jelikož cesta bývá ve většině případů bezchybně značená, stejně jako turistické stezky u nás.

I přes narůstající počet poutníků ovšem nemáme dostatek literatury, která by o cestě do Santiaga pojednávala. Zajisté existuje mnoho cestopisů nebo deníků, ale průvodci po Svatojakubské trase velice dostupné nejsou. K dispozici je pouze malý *Průvodce poutníka po cestě do Santiaga de Compostela* z nakladatelství Slovart, který ovšem ani nebyl napsán českým autorem a pojednává pouze o francouzské trase.

Jelikož ale Němců v roce 2016 do Santiaga dorazilo necelých 22 tisíc³, je samozřejmé, že při takovém počtu mají i literaturu, která jim při cestě náležitě pomáhá. To je i případ průvodce od Raimunda Joose, který popisuje trasu Caminho Português, neboli portugalskou cestu začínající v Portu.

Tento text bude přeložen pro spolek českých svatojakubských poutníků Ultreia. Spolek tímto doufá, že přiblíží českým poutníkům třetí nejoblíbenější Svatojakubskou trasu a pomůže jim s plánováním jejich cesty. Text je určen pro širokou veřejnost, začátečníky i pokročilé poutníky.

V této zakázce jsem překládala vydání průvodce z roku 2016. Tím pádem kniha obsahuje informace, které nemusí být vždy aktuální. Veškeré neaktuální informace jsem při překládání překontrolovala a aktualizovala.

² přispěvatel Lisa. Camino Statistics: Nationalities and numbers. In: CaminoWays [online]. [cit. 2019-07-25]. Dostupné z: <https://caminoways.com/camino-statistics-nationalities-numbers>.

³ Tamtéž.

3.2. Překladatelská analýza originálu

Podle Jiřího Levého⁴ se překladatelský proces v užším slova smyslu rozděluje do tří fází: 1. pochopení předlohy, 2. interpretace předlohy a 3. přestylizování předlohy. Během druhé fáze, neboli interpretace výchozího textu, dochází i k překladatelské koncepci a „možnosti přehodnocení“⁵. Při překladatelské koncepci se překladatel rozhodne, jak výchozí text pojme a jakou volnost si při interpretaci textu může dovolit. Musí si ovšem dát pozor, aby do díla nevložil nový význam, a tak celé dílo nepozměnil.⁶

Aby tomu překladatel předešel, je nutné zpracovat analýzu výchozího textu. Pro překladatelskou analýzu jsem si zvolila model od Chistiane Nordové z její knihy *Textanalyse und Übersetzen: Theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse*⁷. V této analýze se budu věnovat popisu vnětextových a vnitrotextových faktorů.

Mezi vnětextové faktory patří: autor, intence autora, vysílatel, příjemce, médium, místo, čas a funkce textu. Mezi vnitrotextové faktory patří: téma, obsah, presupozice, výstavba a členění textu, nonverbální prvky, suprasegmentální prvky, lexikum a syntax.

3.2.1. Vnětextové faktory

3.2.1.1. Autor, intence autora a vysílatel

Autorem výchozího textu je Raimund Joos, který od roku 1988 žije ve městě Eichstätt. Toto město se nachází na německé části Svatojakubské poutě. V tomto městě vystudoval pedagogiku, španělštinu a teologii. Svou první pouť do Santiaga de Compostela podnikl v roce 1992. Od té doby prošel pěšky Španělsko, Francii, Portugalsko i Německo. Od roku 2004 je majitelem ubytovny pro poutníky, ve které i pracuje. V nakladatelství Conrad Stein Verlag, které je v tomto případě vysílatelem, mu dohromady vyšlo 8 knih, z toho průvodci po španělské, portugalské, anglické a severní trase. Dále sepsal i pohádky ze Svatojakubské cesty. Zaměstnáním je spisovatel, ale pořádá i víkendové přípravné kurzy na pouť nebo sám poutníky doprovází. Zároveň se snaží spravovat internetové stránky pojednávající o Svatojakubské cestě. Veškeré informace k jeho osobě se nachází na stránkách nakladatelství a čtenář si je může přečíst i v knize společně s autorovým poděkováním. Z jeho životopisu je tedy patrné, že

⁴ LEVÝ, Jiří, HAUSENBLAS, Karel, ed. *Umění překlady*. Vyd. 3., upr. a rozš. verze 2. Praha: I. Železný, 1998. ISBN 80-237-3539-X. str. 53

⁵ Tamt., str. 61

⁶ Tamt., str. 64-65

⁷ NORD, Ch. *Textanalyse und Übersetzen: Theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse*. Heidelberg: Groos, 1995.

v oblasti poutnictví, především do Santiago de Compostela, je velice zkušený, v tématu se vyzná a může čerpat z vlastních zkušeností.

Autorovou intencí je samozřejmě touha přiblížit poutníkům portugalskou cestu do Santiaga de Compostela. Autor chce popsat cestu, a především pomoci poutníkům na cestě. V průvodci je popsána historie cesty, poutnický průkaz, poutnické certifikáty a informace k cestě. Dále autor uvádí seznam věcí, které by si každý poutník měl na cestu sbalit a mnoho dalších důležitých informací k cestě. Následuje podrobný popis trasy s plánky měst, historií památek a ubytovacích možností. Autor vytvořil dobrého pomocníka na cesty pro každého poutníka. Díky jeho publikaci čtenáři zamezí bloudění nebo si mohou cestu na některých místech zkrátit.

3.2.1.2. Příjemce

Příjemce je jedním ze zásadních faktorů, který ovlivňuje výslednou podobu textu. Tato publikace cílí na poutníky, kteří plánují cestu do Santiaga de Compostela. Tuto skupinu lze definovat velice obtížně, ale pravděpodobně se jedná o osoby starší 18 let. Část z nich je nábožensky založená, část cestu podniká z jiných důvodů. K tomu se autor v úvodu knihy vyjadřuje v kapitole *Gründe für die Pilgerschaft*.

Popisované téma je cizí jak pro výchozího německého, tak i cílového českého příjemce. Je tedy nutné vzít v potaz, že adresáti textu neznají portugalské a španělské reálie a je nutné je explikovat. Ve vybraných kapitolách, které jsou předmětem této práce, lze narazit na pasáže, které dávají najevo, že text je určen německému publiku, např.:

*„Eine Einhaltung diese aus einer weltoffenen Sicht eher peinlichen Passus wird aber gemäß meiner Recherche von keiner der Ausgabestellen (Jakobsgesellschaften) im **deutschsprachigen Sprachraum**, die hierüber eher erstaunt sind, kontrolliert.“* (str. 19 výchozího textu, dále označeno jako VT)

*Von Nachteil ist allerdings, dass diese entweder über London führen und/oder Sie von den etwas abgelegenen **Flughäfen Frankfurt-Hahn oder Memmingen** starten müssen.* (str. 24 VT)

Všechny tyto informace musí být adekvátně přizpůsobeny pro cílové, tedy české publikum. Tím se však budu zabývat v kapitole o překladatelských problémech.

3.2.1.3. Médium, místo a čas

Dalším důležitým faktorem je médium a dále pak pragmatika místa a času. Vybrané kapitoly jsou z knihy *Jakobsweg Caminho Português*. Jedná se o tištěný zdroj, který je na internetu dostupný i v elektronické podobě. Vyšel v nakladatelství Conrad Stein Verlag v edici

Der Weg ist das Ziel. Poprvé vyšel v roce 2008, každý rok je vydáván ovšem znovu. V roce 2019 se dočkal 12. vydání. V této bakalářské práci bylo použito 9. vydání.

Překládaná publikace je v brožovaném vydání, lze ji objednat na internetových stáncích nakladatelství, na Amazonu a německý originál je dostupný i pro české publikum na v knihkupectví Megaknihy. Přebal knihy je barevný s fotografií portugalské cesty. Na zadní straně je stručně shrnut obsah knihy společně s mapou Španělska.

Jak sám autor v úvodu zmiňuje, potřebný materiál ke knize získal v roce 2005, kdy se on sám na cestu vydal. Text ovšem vznikl v Německu a je jasně zaměřen na německé poutníky. Jelikož jsem sama pracovala se starší verzí, je nutné přepokládat, že informace v knize budou zastaralé a bude nutné je aktualizovat. Většinou se jedná o změnu otvírací doby, telefonních kontaktů a adresy webových stránek.

3.2.1.4. Funkce a funkční styl

Překládaný text je populárně-naučného rázu. Není nijak komplikovaný a zaměřuje se na širokou veřejnost. Roman Jakobson⁸ rozlišuje 6 základních funkcí jazykové komunikace: *emotivní, referenční, poetickou, fatickou, metajazykovou a konativní*. V případě výchozího textu převládá funkce referenční, autor udržuje blízký vztah k tématu a informuje poutníky o jejich nadcházející cestě. Dále se objevuje i funkce konativní, jelikož autor nabádá poutníky k vykonání cesty. Je patrná i funkce emotivní, konkrétně v části o poutnických certifikátech, kdy se autor snaží ukázat svůj negativní názor na danou tematiku. Lze to především poznat z ironického tónu:

„Auf dem m. E. etwas „schein-heiligen“ Dokument findet sich nichtsdestotrotz die wohl verkaufsfördernde historische Darstellung des heiligen Jakobus mit Segensgruß...“ (VT str. 21)

Marie Čechová⁹ diferencuje od sebe pět základních funkčních stylů: *styl prostěsdělovací, odborný, administrativní, publicistický, řečnický a umělecký*. Ve výchozím textu se jedná primárně o styl odborný, konkrétně o populárně-naučný. Pro tento styl je charakteristické, že je cílen na publikum, které nedisponuje velkým množstvím poznatků v oboru. Je tedy nutné, aby autor případně dovysvětlil neznámé termíny jako jsou *credencial* nebo *compostela*.

⁸ KULDANOVÁ, Pavlína. *Lingvistická poetika Romana Jakobsona*. LITTERARIA HUMANITAS XIV: Problémy poetiky. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 267–273. ISBN 80-210-4179-X., str. 268

⁹ ČECHOVÁ, M., KRČMOVÁ, M. MINÁŘOVÁ, E. *Současná stylistika*. NLN: Praha 2008., s. 97

3.2.2. Vnitrotextové faktory

3.2.2.1. Téma a obsah

Téma knihy je patrné již ze samotného názvu. Jedná se o Svatojakubskou cestu do Santiaga de Compostela. Dalším tématem je poutnictví. Autor je nadšeným poutníkem, a tak se snaží obě témata čtenářům co nejvěrněji přiblížit.

Knihy je rozdělena do devíti hlavních kapitol a každá kapitola obsahuje podkapitoly. Kniha začíná předmluvou, poté následuje úvod, ve kterém je popsáno vše důležité o cestě. Dále autor zařadil kapitolu *Reise-Infos von A bis Z*, ve které jsou informace skutečně seřazeny abecedně. Dále následuje kapitola o samotném Caminho Português. Tato kapitola je přehledně dělena na etapy mezi jednotlivými městy. U každé etapy je plánek města, ve kterém je přesně vyznačena trasa vedoucí městem, jeho krátký popis a někdy i stručná historie památek a okolí. Autor velice obsáhle doplňuje i informace o konkrétních ubytovnách a přispívá svým osobním doporučením. Dále nabádá poutníky k vyzkoušení místních specialit a radí, kde si mohou nakoupit potraviny či jaké památky mají navštívit. Pátá kapitola se zaměřuje na popis pobřežní trasy z města Vila do Conde až do města Valença. Na to navazuje další kapitola, která pojednává o portugalské trase na španělském území. Jedná se o nejfrekventovanější část trasy. Kniha je zakončena popisem cesty až na „konec světa“, na mys Finisterra. Poslední kapitola obsahuje malý slovník mezi portugalštinou, španělštinou a němčinou. Ten usnadňuje poutníkům komunikaci s místními během cesty a zároveň pomáhá k porozumění určitým slovům v textu průvodce. Na posledních stranách je k naleznutí i rejstřík, který slouží k lepší orientaci v textu, reklama na další průvodce z řady *Der Weg ist das Ziel*, přehledná mapa Evropy s vyznačenými trasami mezinárodních Svatojakubských cest a informace o autorovi společně s legendou k piktogramům. Text je napsán čtivě, autor se snaží co nejvíce přiblížit čtenáři. Především tím, že zmiňuje svůj vlastní názor a své postřehy z cesty.

3.2.2.2. Presupozice

Autor ve své publikaci po čtenářích nevyžaduje žádné hlubší vědomosti týkající se poutnictví. Veškerá důležitá slova jsou v textu přímo přeložena do španělštiny i portugalštiny, např.:

Eine Liste sämtlicher Konsulate und Bootschäften (spanisch: consulado oder embajada) [...] (VT str. 28) nebo [...] sondern von einem Arzt (spanisch médico, portugiesisch doutor) [...] (VT str. 30).

V jednom případě autor zmiňuje dva panovníky, kteří pro čtenáře neznalého portugalské historie mohou být nicneříkající: *Emanuel der Glückliche* a *heilige Königin Isabella von Portugal*. Tato dvě jména ovšem nejsou zásadní pro porozumění textu a čtenář si informace k těmto osobám může dohledat sám.

3.2.2.3. Výstavba a členění textu

Celý průvodce obsahuje dohromady devět kapitol. Kromě tří kapitol (úvod, slovník a index) obsahuje každá kapitola několik podkapitol. Kapitola se skládá vždy z nadpisu, hlavního textu, který je přehledně dělen na odstavce, a následných podkapitol. Při popisu jednotlivých etap využívá autor zelené rámečky, ve kterých je stručně popsána historie města. Dále kniha obsahuje velké množství map. V každé mapě jsou zvýrazněna nejdůležitější místa. Autor přehledně rozděluje text na různá podtémata – jídlo, ubytování, nakupování, prohlídky města atd. Pokud autor zmiňuje např. starší varianty cesty, využívá k tomu přehledné značení ve žlutém rámečku. Autor v originálu často odkazuje i na svoje knihy. Jelikož ale knihy nejsou přeloženy do českého jazyka, jsou tyto odkazy v cílovém jazyce vynechány.

3.2.2.4. Nonverbální a suprasegmentální prvky

Nonverbální prvky jsou znaky nejazykového typu, jedná se především o tabulky, grafy, obrázky a fotografie¹⁰. Naopak mezi suprasegmentální prvky se řadí optické zvýraznění textu, například tučným písmem, kurzivou nebo podtržením. Také slouží k logičtějšimu dělení textu, například formou interpunkce nebo závorek.¹¹

Dle *Současné stylistiky*¹² se nonverbální prvky často přidružují k populárně naučnému stylu a hrají ve výchozím textu důležitou roli. Na vnitřní straně přebalu najdeme mapu, do které je zakreslena trasa procházející skrze Portugalsko a Španělsko. Na mapě jsou pomocí malých čtverečků vyznačeny etapy, které autor knihy navrhuje poutníkům. Každý čtvereček je očíslován stejným číslem jako uvnitř knihy. To vede ke snadnější orientaci v textu.

Text je doplněn vhodnými fotografiemi. Většina z nich vyobrazuje buď poutníky na cestě, památky podél trasy anebo portugalské a španělské obyvatele při každodenních činnostech. U každé fotografie je krátký popis, někdy i s odkazem na konkrétní stránku. Čtenář díky fotografiím může získat lepší představu o tom, co ho na pouti brzy může potkat.

¹⁰ NORD, Ch. *Textanalyse und Übersetzen: Theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse*. Heidelberg: Groos, 1995., str. 123

¹¹ Tamt., S. 137

¹² ČECHOVÁ, M., KRČMOVÁ, M. MINÁŘOVÁ, E. *Současná stylistika*. NLN: Praha 2008., s. 224

Mezi nonverbální prvky se řadí i celkový vzhled a grafické rozvržení stránky. Jelikož přebal knihy je oranžový, nese se celý layout knihy v duchu oranžové barvy. V úvodu jsou nadpisy vyobrazeny v oranžových čtverečcích pro zvýraznění. Každá podkapitola je oddělena oranžovými čarami. Nadpisy jsou napsány velkým písmem, názvy důležitých měst jsou zvýrazněny tučně. Občas autor volí tučné písmo i v případě, když chce čtenáři sdělit něco důležitého. V pozdějších kapitolách jsou výrazně napsány například názvy ubytoven nebo restaurací. Pokud autor sděluje důležitou informaci, napíše ji na zelené pozadí. Žluté pozadí využívá k popisu alternativních cest. Každá etapa společně s mapou obsahuje i graf výškového profilu cesty. V grafu celé cesty jsou vyznačena jednotlivá důležitá města, se kterými se poutník během své cesty seznámí. Autor také s oblibou používá piktogramy, které doplňují téma odstavců. Nejčastěji využívá piktogramy dopravních prostředků nebo obrázků ruky, s jehož pomocí odkazuje na další důležité informace v textu. Aby čtenář piktogramům porozuměl, nachází se na poslední straně legenda k jednotlivým symbolům. Díky těmto nonverbálním prvkům je průvodce přehlednější a vypadá „veseleji“. Rozvržení textu, využití barev i piktogramů jsem se ve svém překladu snažila co nejvěrněji zachovat.

Suprasegmentální prvky úzce navazují v psaných textech na prvky nonverbální. Jak již bylo zmíněno, tučně jsou zvýrazněny názvy měst a ubytoven a důležité informace či autorovy poznatky. Popisky fotografií jsou naopak napsány kurzívou. Pokud autor v textu odkazuje na nějaký jiný oddíl knihy, využívá k tomu závorku s piktogramem . Závorky s oblibou také využívá, pokud chce sdělit „tajné“ informace nebo svůj vlastní názor, např.:

„(In den benachbarten Läden werden ähnliche Exemplare für € 1 angeboten.)“ (VT str. 21) nebo „mittelalterlicher Manier durch einen der (bezahlten) Stellvertreter zu erwerben“ (VT str. 21).

Dalším prvkem jsou uvozovky, které autor používá především u slova *Pilgerleistung* nebo *Pilgerleistungszeugnis* (VT str. 20). Pomocí uvozovek se autor snaží od těchto slov distancovat. Většinu suprasegmentálních prvků jsem dodržela i v cílovém jazyce. Těm, které jsem vynechala, se budu věnovat v kapitole překladatelských problémů.

3.2.2.5. Lexikum

Podle *Současné stylistiky*¹³ bývá jazyk populárně-naučných textů ocesaný o náročné termíny a vyjadřování bývá hovorovější. Většina překládaného textu je psaná spisovným

¹³ ČECHOVÁ, M., KRČMOVÁ, M. MINÁŘOVÁ, E. *Současná stylistika*. NLN: Praha 2008., s. 224

jazykem a stylisticky neutrální slovní zásobou. Můžeme ovšem najít i pár expresivních výrazů, např:

„[...] „in der Packliste angeführte Gegenstände brauchen Sie also nichts in Richtung Santiago **schleppen**.“ (VT str. 29) nebo „Evtl. Handy bzw Smartphone und Ladegerät (besser nicht – nervt!!)“ (VT str. 27)

Dále se v textu nachází velké množství náboženských slov: *Apostel, Jesusjünger, Märtyrertod, fromm, Prälat, Verehrung, Marienwallfahrt* atd. (VT str. 10-13). Najdeme zde i různé složeniny se slovem „Pilger“: *Pilgeralltag, Pilgertradition, Pilgerherberge, Pilgerszene, Mitpilger, Pilgerbrüder, Buspilger, Radpilger, Pilgerpass* a *Pilgerleistung* (VT str. 10-18). V textu se vyskytuje i velké množství toponym, která autor ponechává v originální portugalské transkripci, např.: *Santarém* nebo *Fátima* (VT str. 13).

3.2.2.6. Syntax

V textu můžeme najít dlouhá a komplikovaná souvětí. Velice často autor používá vsuvky, sloveso se díky tomu dostává na konec věty a souvětí jsou pak méně přehledná, např.:

„Man findet eine sehr gute Versorgung mit Pilgerherbergen, die allerdings bei den jetzt zunehmenden Pilgerzahlen auch notwendig ist, da die meisten Pilger hier ihren Weg beginnen.“ (VT str. 14)

V některých případech je text kvůli dlouhým a nepřehledným větám pro čtenáře náročnější na orientaci. Text jsem kvůli tomu musela rozdělit na krátké věty a upravit je dle českého aktuálního větného členění.

„Auch wurden die Gruppenschlafräume verschiedener Bereitschaftsfeuerwehren zur Verfügung gestellt, was jedoch besonders im Sommer keine ganz sichere Option darstellte, da diese im Falle einer Waldbrandgefahr natürlich mit Bereitschaftskräften belegt sind und wenig Freude über eine zusätzliche Beschäftigung mit den Anliegen der Pilger besteht.“ (VT str. 13)

Dále se v textu nachází i četné infinitivní konstrukce a častá nominalizace, např.:

„Eine allgemein von dem Bedürfnis nach Selbstfindung geprägte Suche [...] ist insbesondere bei jüngeren Pilgern [...] zu beobachten“ (VT str. 17) a „Zur Zeit der Entstehung des Jakobkultes im Mittelalter [...]“ (VT str. 14).

3.3. Metoda překladu a postup

Poté, co překladatel dokončí podrobnou analýzu textu, zvolí si strategii k přeložení textu. Podle Jiřího Levého¹⁴ existují dvě normy, norma reprodukční a norma estetická. Norma reprodukční si klade za požadavek věrnost a výstižnost, forma estetická naopak požadavek krásy. Tím vzniká protiklad tzv. překladatelské věrnosti a volnosti. U věrné reprodukce předlohy dochází k doslovnému překladu, u volné reprodukce je hlavní prioritou krása. Při překladu průvodce, který spadá do populárně-naučné literatury, jsem volila spíše formu věrnosti. Ovšem u dlouhých souvětí, která obsahovala participiální vazby, jsem text musela pojmout volněji a přiklonit se k formě estetické.

Jelikož oba jazykové systémy vykazují velkou rozdílnost, je zapotřebí si zvolit vhodný překladatelský postup. Tímto postupem pak překladatel řeší vzniklé problémy. Jiří Levý udává následující tři překladatelské postupy: překlad v pravém slova smyslu, substituci (náhradu) a transkripci (přepis).¹⁵ Překlad v pravém slova smyslu je možný např. jen u odborné terminologie, kde oba jazyky disponují jednoznačnými ekvivalenty. Tento postup jsem aplikovala na termíny, které v českém jazyce svůj ekvivalent měly. Substituci překladatel používá, když jsou prvky výchozího textu kulturně specifické nebo dobově podmíněné. Překladatel pak tyto prvky musí nahradit za prvky domácí. Transkripce bývá využívána především u překladu toponym nebo antroponym, která v cílovém jazyce ztrácejí svůj původní význam.¹⁶

3.4. Překladatelské problémy a jejich řešení

Tato kapitola zmiňuje vybrané problémy, které se během překládání naskytly a snaží se nalézt jejich řešení.

3.4.1. Lexikální rovina

3.4.1.1. Anglicismy

Ve výchozím textu jsem se setkala s anglicismem *Insidertipp* (VT str. 1). I když se jedná o výraz, který je v němčině běžně ustálený (což dokazuje zdvojené p na konci slova), v češtině se nepoužívá. Jelikož ale německé synonymum pro toto slovo zní *Geheimtipp*¹⁷, rozhodla jsem se slovo přeložit jako *tajný tip* (CT, str. 9).

¹⁴ LEVÝ, Jiří, HAUSENBLAS, Karel, ed. *Umění překladu*. Vyd. 3., upr. a rozš. verze 2. Praha: I. Železný, 1998. ISBN 80-237-3539-X., str. 88-89

¹⁵ Tamt., str. 112-119

¹⁶ Tamt., str. 112-119

¹⁷ *Insidertipp*. *Duden* [online]. [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: <https://www.duden.de/rechtschreibung/Insidertipp>

3.4.1.2. Kompozita

Německý jazyk jako jednu z metod tvoření nových slov používá skládání slov. Díky vzniklým kompozitům je německý jazyk výjimečný, zároveň však i náročný na překlad. Při kompozici vznikají soubory slov, které se skládají alespoň ze dvou, na sobě nezávislých, morfémů.¹⁸

Ve výchozím textu se nachází velké množství kompozit s poutnickou tematikou. Většina slov začíná na slovo *Pilger* neboli poutník. V textu byla problémová následující kompozita:

Ve větě: „*sowie die kurzen Entfernungen zwischen den Dörfern machen ihn auch zu einem idealen Weg für „Pilgeranfänger“*.“ (VT str. 15) jsem se rozhodla pro následující řešení:

„*trasa společně s krátkými vzdálenostmi mezi vesnicemi, pasují tuto cestu na ideální pro „poutníky začátečníky“*.“ (CT str. 14). Jelikož v češtině neexistuje žádný přesný ekvivalent ke slovu *Pilgeranfänger*, rozhodla jsem se uvést slovní spojení poutníci začátečníci do uvozovek. V korpusu jsem toto spojení nenalezla, je používá pouze hovorově nebo v člancích populárně naučného rázu.¹⁹

„*Bei näherer Kenntnis der **Pilgerszene** entsteht zumindest auf den zweiten Blick der Eindruck, [...]*“ (VT str. 16). Tuto větu jsem přeložila následně:

„*Při bližším poznání **poutnictví** můžeme nabýt dojmu, [...]*“ (CT str. 15) Slovní spojení *poutnická scéna* nezná ani korpus, ani jsem nenašla žádný internetový příspěvek, který by toto spojení zmiňoval. Také pro slovo *scéna* nelze najít vhodné synonymum, které by mohlo být užíváno ve spojení se slovem *poutník*.

„*Ärgern Sie sich nicht darüber, wenn Sie **Mitpilgern** begegnen, [...]*“ (VT str. 17). V této větě jsem místo doslovného překladu spolupoutník použila pouze slovo *poutník*: „*Nehněvejte se, když na cestě potkáte **poutníky**, [...]*“ (CT str. 16), jelikož výraz *spolupoutník* (CT str. 16) jsem použila až dále v textu a nahradila jím tak slovo *Pilgerbrüder* (VT str. 17).

„*[...] zum berühmten **Marienwallfahrtsort** Ort Fátima, der jedoch [...]*“ (VT str. 13) Toto kompozitum jsem se rozhodla přeložit následovně:

¹⁸ JIRUŠKOVÁ, Věra. *České ekvivalenty německých kompozit*. Brno, 2009. Bakalářská práce. Masarykova univerzita.

¹⁹ RADOVÁ, Lucie. *Podrobné know-how pro poutníka-záčátečníka aneb základní rady pro Svatojakubskou pout'*. In: HedvabnaStezka.cz [online]. 12.12.2016 [cit. 2020-05-12]. Dostupné z: <https://www.hedvabnastezka.cz/zeme/evropa/portugalsko/28225-svatojakubska-pout-know-how-pro-poutnika-zacatecnika/>

„[...] *Fatimy, slavného poutního místa zasvěceného Panně Marii, které nicméně [...]*“ (CT str. 12). Zde jsem se rozhodla kompozitum opsat. *Wallfahrt* v překladu znamená *pout'*, takže ve výchozím textu se jedná o *poutní místo*. Slovní spojení *Mariino poutní místo* v českém jazyce použít nelze, jelikož není stylisticky vhodné a nepopisuje explicitně Pannu Marii.

V neposlední řadě bylo komplikované kompozitum *Gesamtkunswerk* ve větě: „*oder einem Gesamtkunswerk aus allen oben genannten Motiven [...]*“ (VT str. 17)

Toto kompozitum jsem se rozhodla přeložit následovně: „*který je jakousi směsicí všech zmíněných motivů [...]*“ (CT str. 16). I přesto, že slovo *Gesamtkunswerk* je v češtině známý výraz a používá se ve své původní německé podobě, po analýze v korpusu jsem si všimla, že toto slovo je spojováno převážně s uměním.²⁰ Jelikož text je určen pro širší veřejnost, nemůžeme předpokládat, že každý čtenář je s tímto pojmem obeznámen, a proto bylo vhodné ho přeložit slovem *směsice*.

3.4.1.3. Toponyma

Při překladu toponym se nenaskytly žádné větší problémy, až na tři případy, u města *Fátima* a mys *Finisterra* a město *Muxía*. V portugalské i v němčině se město *Fátima* uvádí s dlouhým vokálem. V češtině je ovšem řešení sporné, jelikož obě varianty jsou možné. Po rešerši na internetu jsem se rozhodla pro verzi s krátkým vokálem, jelikož se mi zdála rozšířenější a častěji používaná. *Fátima* s dlouhým vokálem se spíše používá pro osobní židovské jméno.²¹

V případě mysu *Finisterra* jsem se musela rozhodnout, zda použiji slovo *Fisterra* nebo *Finisterra*. V němčině i španělštině se užívá slovo *Finisterra*, v češtině však máme možnost říct i *Fisterra*. Alena Ježková ve své knize *Poutnice – Tři cesty do Santiaga*²² používá název *Fisterra*, ale po uvážení z vlastní zkušenosti jsem se rozhodla pro více používanou formu *Finisterra*. Takto se mys jmenuje i španělsky a věřím, že poutníci se budou orientovat lépe, když se místo bude v češtině nazývat stejně.

Poslední problém vznikl u města *Muxia*. V německé i španělské verzi tohoto názvu se užívá dlouhé *í*. Rešerše tohoto názvu byla dosti komplikovaná, jelikož není zmíněn v mnoha

²⁰ Český národní korpus [online]. Praha [cit. 2020-05-15]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&attr_vmode=mouseover&pagesize=40&refs=%3Ddoc.title&q=~bqhux2FfiubB&viewmode=kwic&attrs=word&corpname=syn2015&attr_allpos=all

²¹ Český národní korpus [online]. [cit. 2019-08-02]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&attr_vmode=mouseover&pagesize=40&refs=%3Ddoc.title&q=~a3rblG3R7yfd&viewmode=kwic&attrs=word&corpname=syn2015&attr_allpos=all

²² JEŽKOVÁ, Alena. *Poutnice: tři cesty do Santiaga*. Praha: Tichá srdce, 2018. ISBN 978-80-905851-7-1., str. 92

pramenech. Nakonec jsem se podle četnosti v korpusu rozhodla v cílovém textu pro variantu s krátkou samohláskou (*i* Muxia), která měla více dokladů než varianta s dlouhým vokálem.²³

3.4.1.4. Španělské výrazy

V kapitole o poutnických certifikátech autor zmiňuje veškeré certifikáty, které mohou poutníci po absolvování cesty získat. Veškeré certifikáty jsou pojmenovány pouze španělsky (VT str. 20–21) a autor neudává žádný německý ekvivalent. V cílovém textu (CT str. 18-19) jsem se proto rozhodla dodat přibližný překlad všech certifikátů a zároveň jsem zanechala i názvy španělské, aby tyto informace usnadnily poutníkům konec cesty v cíli a pomohly jim k lepší orientaci v poutnické kanceláři.

3.4.2. Morfosyntaktická rovina

Při překladu je velmi důležité se zaměřit na rovinu morfologickou i syntaktickou. V této části uvedu jevy typické pro německý jazyk, která mohou překlad značně ztížit. Je to především pasivum a konstrukce se všeobecným podmětem *man*. Na rovině syntaktické se zaměřím na dlouhá souvětí a jejich slovosled.

3.4.2.1. Pasivum

V německém jazyce rozlišujeme dva druhy pasiva. První je tzv. *Vorgangspassiv* a druhý tzv. *Zustandspassiv*. Při tvoření *Vorgangspassivu* se využívá časované sloveso *werden* a přičestí minulé, tzv. *Partizip II*. Naopak *Zustandspassiv* se tvoří pomocí slovesa *sein* a přičestí minulého.

Pasivum bylo ve výchozím textu používáno velmi často. V následujícím souvětí: „[...] *weshalb hier für die ersten zwei Tage der Weg entlang der Küste empfohlen wird.*“ (VT str. 14), které jsem i kvůli délce rozdělila do více vět, využívám v cílovém jazyce činný rod. Roli podmětu přebírá autor: „*I proto doporučuji jít první dny podél pobřeží.*“ (CT str. 14).

3.4.2.2. Všeobecný podmět *man*

Neurčitý podmět *man* se užívá v činných větách pro vyjádření všeobecného podmětu. V těchto větách je agens buď neznámý nebo není relevantní. Podmět *man* stojí ve větách odrážejících skutečnost a díky tomu jsou zachovány veškeré formy času.²⁴ Do češtiny bývá

²³ *Sketch engine* [online]. Cambridge, UK [cit. 2020-05-15]. Dostupné z: https://app.sketchengine.eu/#wordsketch?corpname=preloaded%2Fcestentent17_mj2&tab=basic&lemma=Muxia&showresults=1

²⁴ HELBIG, Gerhard a Joachim BUSCHA. *Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht*. Berlin: Langenscheidt, 2001., str. 233

překládán pomocí zvrtné konstrukce, větou s všeobecným podmětem anebo slovesné vazby v množném čísle.

Ve výchozím textu jsem větu s všeobecným podmětem *man* „*Im weiteren Verlauf des Weges bis nach Ponte de Lima kann **man** zwischen zwei Routen wählen.*“ (VT str. 14) přeložila jako: „*Poté si **poutníci** mohou vybrat mezi dvěma trasami, obě vedou do města Ponte de Lima.*“ (CT str. 13). Konstrukci *man* jsem nahradila podmětem *poutníci*, jelikož tento podmět zapadá do kontextu odstavce.

3.4.2.3. Participiální konstrukce

Ve výchozím textu se nachází mnoho participiálních konstrukcí, které mi často dělaly při překladu potíže. Podle *Deutsche Grammatik* se participiální konstrukce dělí do dvou skupin: atributivní a adverbiální konstrukce. Atributivní konstrukce se vždy vztahují na podstatné jméno, kdežto adverbiální se vážou na sloveso v nadřazené větě.²⁵

Ve většině případů jsem se snažila participiální konstrukce přeložit co nejvěrněji: „*Auf der in Portugal **verlaufenden** Route des Jakobsweges finden sich [...]*“ (VT str. 11) / „*Na Svatojakubské cestě **procházející** Portugalskem [...]*“ (CT str. 10). V tomto případě jsem zvolila přídavné jméno slovesné s koncovkou (-cí).

Někdy ovšem bylo nutné použít větu vedlejší: „*Auf dem m. E. etwas „schein-heiligen“ Dokument findet sich nichtsdestotrotz die wohl **verkaufsfördernde** historische Darstellung des heiligen Jakobus mit Segensgruß ...*“ (VT str. 21).

„*Na dokumentu, který je podle mě až moc „svatouškovský“, je nicméně vyobrazen i svatý Jakub ve své typické v žehnací póze, **kteřá se dobře prodává**...*“ (CT str. 19). Jelikož jsem slovo *verkaufsfördernd* nenašla v Databázi překladových ekvivalentů²⁶, rozhodla jsem se toto atributivní participium přeložit vedlejší větou.

3.4.2.4. Rozdělování souvětí

V některých případech bylo nutné rozdělit dlouhá souvětí, která text zbytečně komplikují. V následujícím případě jsem chtěla docílit větší srozumitelnosti. Zároveň autor opět používá velké množství participií a kompozit, která bývají při překladu značně problematická:

„*Einige Pilger nehmen ab Lissabon den seit 2010 weitgehend markierten, aber anfangs wenig idyllischen Weg über die Landstraße nach Santarém und von dort aus weiter zum berühmten Marienwallfahrtsort Fátima, der jedoch nicht der historisch überlieferten Route des Jakobsweges folgt.*“ (VT str. 13).

„*Někteří poutníci se vydávají z Lisabonu cestou, která byla z velké části označena až v roce 2010, ale na začátku není příliš idylická, neboť vede po rušné silnici do **Santarému**. Odtud cesta pokračuje dále do **Fatimy**, slavného poutního místa zasvěceného Panně Marii, které nicméně není součástí historicky zachovalé Svatojakubské cesty.*“ (CT str. 12).

²⁵ HELBIG, Gerhard a Joachim BUSCHA. *Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht*. Berlin: Langenscheidt, 2001., s. 583

²⁶ Databáze překladových ekvivalentů [online]. [cit. 2020-05-15]. Dostupné z: <https://treq.korpus.cz/index.php>

3.4.2.5. Slovosled

Německý slovosled se v některých případech liší od slovosledu českého. Český slovosled je ovlivněn *aktuálním členěním větným*, v německém slovosledu hraje roli *Thema-Rhema-Gliederung*. *Rhema* je jádro výpovědi, které obvykle stojí na konci věty, přičemž *Thema* je již známá skutečnost, kterou najdeme na začátku věty.²⁷

Větu: „Über die im engerem und weiterem Sinne spirituellen Motive hinaus spielen meist noch zahlreiche weitere Gründe eine Rolle bei der Entscheidung für eine Pilgerreise.“ (VT str. 17) jsem tedy přeložila následovně: „Při rozhodování, jestli podniknout poutní cestu, hraje roli i mnoho jiných důvodů než jen duchovní motivy v užším i širším slova smyslu.“ (CT str. 16).

3.5. Typologie posunů

Tato kapitola se zaměřuje na typologii překladatelských posunů podle Jiřího Levého²⁸ a Antona Popoviče²⁹. Posun v překladu bývá způsoben rozdílností jazykových systémů a překladatelovou interpretací. V této kapitole se zaměřím na posuny, které jsem záměrně v cílovém textu udělala.

3.5.1. Intelektualizace

Dle Levého existují tři různé typy intelektualizace: zlogičťování textu, vykládání nedořečeného a formální vyjadřování syntaktických vztahů³⁰.

V následujícím úryvku jsem se text pokusila zlogičtit: „Auch wurden die Gruppenschlafräume verschiedener Bereitschaftsfeuerwehren zur Verfügung gestellt, was jedoch besonders im Sommer keine ganz sichere Option darstellte, da diese im Falle einer Waldbrandgefahr natürlich mit Bereitschaftskräften belegt sind und wenig Freude über zusätzliche Beschäftigung mit den Anliegen der Pilger besteht.“ (VT str. 13),

„Také bylo možné se ubytovat i ve společných prostorách požárních stanic, což ale v létě představovalo značnou nejistotu. Když dojde k lesnímu požáru, jsou stanice v provozu plně obsazené požárníky a hasiči nemají dostatek sil na ubytovávání poutníků.“ (CT str. 13) Toto dlouhé souvětí plné kompozit jsem se snažila rozdělit do krátkých vět, aby i přesto byl zachován stejný význam.

²⁷ ŠTÍCHA, František. *Česko-německá srovnávací gramatika*. Praha: Academia, 2015. s. 170.

²⁸ LEVÝ, Jiří, HAUSENBLAS, Karel, ed. *Umění překladu*. Vyd. 3., upr. a rozš. verze 2. Praha: I. Železný, 1998. ISBN 80-237-3539-X.

²⁹ POPOVIČ, A. *Teória umeleckého prekladu*. Bratislava: Tatran, 1974.

³⁰ LEVÝ, Jiří, HAUSENBLAS, Karel, ed. *Umění překladu*. Vyd. 3., upr. a rozš. verze 2. Praha: I. Železný, 1998. ISBN 80-237-3539-X., str. 145-146

V případě věty: „[...] *an verschiedenen Orten seine Ankunft **schriftlich** bestätigen* [...]“ (VT str. 18) jsem se v překladu snažila o vyložení nedořečeného: „[...] *na různých místech **razítkem** potvrdit* [...]“ (CT str. 17). Zde jsem chtěla doslovně naznačit, že se nejedná pouze o písemné potvrzení, ale o potvrzení razítkem.

3.5.2. Substituce

V textu bylo velice příznačné slovní spojení „*zweiten Frühling erleben*“ (VT str. 12). Dle řešerše toto nespisovné rčení znamená „*prožít/cítit lásku v pokročilém věku*“³¹. Což ovšem nezapadá do kontextu. Při použití překladu „*druhé jaro*“ by si čtenář mohl vybavit neveselé události pražského jara. Navíc druhé jaro se používá spíše u sazenic květin, než že se snažíme vyjádřit, že něco opět povstalo z popela. I proto jsem se rozhodla toto rčení přeložit jako *comeback*:

„*Poutnická tradice v Portugalsku zažila svůj **comeback** teprve ve svatém roce 1999, kterém z již velké části označená trasa vybavená prvními ubytovny pro poutníky dovedla do Santiaga znovu více než 1000 poutníků.*“ (CT str. 12)

3.5.3. Lokalizace

Jelikož je text zaměřen na německé čtenáře, je v textu několikrát zmiňováno německé prostředí a německé realie. Ty samozřejmě musely být přizpůsobeny českému čtenáři. Autor informuje, že „*sello bedeutet im **Deutschen** bezeichnenderweise auch „Briefmarke*““ (VT str. 19). V tomto případě jsem slovo *Deutsch* nahradila slovem *čeština* (CT str. 17). Dále autor zmiňuje cenu *credencialu*, která se pohybuje mezi 5 až 7 eury (VT str. 19). Tuto částku jsem si ověřila u českého spolku svatojakubských poutníků Ultreia a doplnila jsem aktuální cenu českého průkazu pro poutníky „[...] *malý příspěvek, nyní konkrétně 135 Kč* [...]“ (CT str. 17).

U informací, které se týkají se cesty do Santiaga autor zmiňuje, že lety společnosti Ryanair vedou přes Londýn (VT str. 24). To se ovšem týká pouze letů z německých letišť ve Frankfurtu nebo Memmingenu. Při lokalizaci musíme uvážit, že lety z Prahy povedou pravděpodobně přes jiné město. Podle stránek letecké společnosti Ryanair se lety do Porta realizují přes město Milán (CT str. 21).

³¹ Suchergebnis für "der zweite Frühling". *Redensarten-Index* [online]. [cit. 2019-07-29]. Dostupné z: [https://www.redensarten-index.de/suche.php?suchbegriff=der%20zweite%20Fr%C3%BChling&bool=relevanz&gawoe=an&suchspalte\[\]=rart_ou&suchspalte\[\]=rart_varianten_ou](https://www.redensarten-index.de/suche.php?suchbegriff=der%20zweite%20Fr%C3%BChling&bool=relevanz&gawoe=an&suchspalte[]=rart_ou&suchspalte[]=rart_varianten_ou)

Dále jsem lokalizovala zmínku o autobusech jezdících z Prahy do Porta (VT str. 25) / (CT str. 21) a zároveň jsem upravila cenu a délku cesty. V neposlední řadě jsem lokalizovala informaci o ceně španělských a portugalských potravin (VT str. 29) / (CT str. 26).

3.5.4. Aktualizace

V textu se nachází i mnoho informací, které přirozeně zastarávají. Na straně 24 autor doporučuje pro vyhledání spojů stránku www.goeuro.de, která se nyní jmenuje Omio. Název stránky jsem aktualizovala a zároveň lokalizovala i doménu webové stránky pro českého čtenáře. Autobus 3M, který autor dále na straně 24 zmiňuje, je dle aktualizací na webu³² nakladatelství Conrad Stein Verlag pouze noční. I tuto informaci jsem v cílovém textu změnila. Dále jsem aktualizovala telefonní čísla společnosti Eurolines, Renex a turistických informací ve městě Porto (VT str. 25).

3.5.5. Vynechávky

Ačkoliv jsem se snažila dosáhnout co nejvěrnějšího překladu, došlo při zpracování výchozího textu i k určitým vynechávkám. Často jsem vynechávala i zastaralé informace nebo nerelevantní poznámky autora, např.: na straně 19 autor zmiňuje slovní spojení „*deutschsprachige[r] Sprachraum*.“. Ve svém řešení jsem tuto zmínku vypustila.

Autor také v textu zmiňuje časový posun: „*Bedenken Sie bei Ihrer Anreise, dass in Portugal und Großbritannien die Uhr im Vergleich zu Deutschland und Spanien eine Stunde nachgeht*.“ (VT str. 24). Evidentně touto větou navazuje na informaci o letech do Porta, které vedou přes Londýn. Jelikož ale let z Prahy vede přes město Milán, kde žádný časový posun oproti České republice není, rozhodla jsem zmínku o Velké Británii vypustit.

Jelikož byl průvodce vydán již v roce 2016, zmiňuje autor na str. 22 svatý rok, který se v tomto roce konal. V cílovém textu jsem se rozhodla celou tuto informaci zcela vypustit, jelikož v roce 2020 není pro čtenáře podstatná. Stejně jsem postupovala i na straně 22 v podkapitole *Svatý rok*, kde jsem vynechala poslední větu zmiňující otevření Sváté brány v roce 2016.

³² Conrad Stein Verlag [online]. 2019 [cit. 2019-08-03]. Dostupné z: <https://www.conrad-stein-verlag.de/buecher-shop/portugal-spanien-jakobsweg-caminho-portugues-von-porto-nach-santiago-und-finisterre/>

Na straně 24 zmiňuje autor leteckou společnost Air Berlin. Ta ale v roce 2017 zkrachovala³³ a tak jsem se rozhodla tuto informaci v cílovém textu také vynechat.

Dále autor na straně 11 a 17 odkazuje na dvě knihy, které poutníkům doporučuje k získání hlubších vědomostí o cestě. Obě zmínky o knihách jsem v cílovém textu neuvedla, jelikož knihy nebyly přeloženy do českého jazyka.

Ve všech případech, kdy autor odkazuje pomocí závorky a piktogramu na určitou část textu, která patřila do překládaných kapitol, jsem tento odkaz zachovala (např. VT str. 16). Pokud ovšem autor odkazoval na text, který nebyl předmětem mého překladu, informaci jsem do cílového textu nepřenesla (např. VT str. 12, 28).

Na straně 25 autor pracuje s piktogramy přímo v textu. Ty jsem vynechala z čistě praktického hlediska, jelikož text byl při zakomponování těchto symbolů značně nepřehledný.

³³ KLAPAL, Ondřej. *Poslední spoj vypravi nejpozději 28. října. Druhé největší německé aerolinky Air Berlin končí* [online]. 10. října 2017 [cit. 2019-08-03]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/posledni-spoj-vypravi-nejpozdeji-28-rijna-druhe-nejvetsi-nemecke-aerolinky-air_1710100800_pj

4. Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo vytvořit překlad vybraných kapitol knihy *Jakobsweg, Caminho Português* od autora Raimunda Joose a následně výsledný překlad odborně okomentovat.

Nejvíce překladatelských problémů vzniklo na lexikální rovině. Autor s velkou oblibou a velice často používá kompozita, která v českém jazyce musejí být opsána. Dále bylo důležité celý cílový text aktualizovat a lokalizovat. Průvodce byl vydán v roce 2016, tím pádem byl výchozí text zastaralý. Bylo nutné doplnit chybějící informace nebo aktualizovat telefonní čísla či webové stránky. Jelikož je průvodce vydáván pro německé publikum, je na něj i velice orientován. Proto jsem musela velké množství informací lokalizovat pro českého čtenáře. Nejvíce jsem se snažila zachovat praktickou funkci textu, která je u populárně naučného textu, jako je turistický průvodce, velmi důležitá. Je potřeba myslet na využití textu v praxi během poutě a zachovat jeho přehlednost a umožnit čtenáři snadnou orientaci.

Překlad výchozího textu mi výrazně ulehčil fakt, že jsem cestu sama absolvovala a mohla jsem čerpat ze své vlastní zkušenosti. Při rozhodování jsem tedy preferovala spíše to řešení, které jsem znala osobně. Zároveň jsem určité termíny konzultovala se spolkem svatojakubských poutníků Ultreia nebo s knihou „Poutnice aneb Tři cesty do Santiaga“ od Aleny Ježkové.

5. Seznam použité literatury

5.1. Primární zdroje

JOOS, Raimund. *Portugal Spanien: Jakobsweg Caminho Português: von Porto nach Santiago und Finisterre*. 9. vydání. Welter: Conrad Stein Verlag, 2016. ISBN 978-3-86686-525-9.

5.2. Sekundární zdroje

LEVÝ, Jiří, HAUSENBLAS, Karel, ed. *Umění překladu*. Vyd. 3., upr. a rozš. verze 2. Praha: I. Železný, 1998. ISBN 80-237-3539-X

NORD, Ch. *Textanalyse und Übersetzen: Theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse*. Heidelberg: Groos, 1995. ISBN 3-87276-649-X

KULDANOVÁ, Pavlína. *Lingvistická poetika Romana Jakobsona*. LITTERARIA HUMANITAS XIV: Problémy poetiky. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 267–273. ISBN 80-210-4179-X.

ČECHOVÁ, M., KRČMOVÁ, M. MINÁŘOVÁ, E. *Současná stylistika*. NLN: Praha 2008. ISBN 978-80-7106-961-4.

JIRUŠKOVÁ, Věra. *České ekvivalenty německých kompozit*. Brno, 2009. Bakalářská práce. Masarykova univerzita.

HELBIG, Gerhard a Joachim BUSCHA. *Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht*. Berlin: Langenscheidt, 2001. ISBN 3-468-49493-9.

POPOVIČ, A. *Teória umeleckého prekladu*. Bratislava: Tatran, 1974. ISBN 61-632-75.

JEŽKOVÁ, Alena. *Poutnice: tři cesty do Santiaga*. Praha: Tichá srdce, 2018. ISBN 978-80-905851-7-1.

KLAPAL, Ondřej. *Poslední spoj vypraví nejpozději 28. října. Druhé největší německé aerolinky Air Berlin končí* [online]. 10. října 2017 [cit. 2019-08-03]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/posledni-spoj-vypravi-nejpozdeji-28-rijna-druhe-nejvetsi-nemecke-aerolinky-air_1710100800_pj

Conrad Stein Verlag [online]. 2019 [cit. 2019-08-03]. Dostupné z: <https://www.conrad-stein-verlag.de/buecher-shop/portugal-spanien-jakobsweg-caminho-portugues-von-porto-nach-santiago-und-finisterre/>

Český národní korpus [online]. [cit. 2019-08-02]. Dostupné z: https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&attr_vmode=mouseover&pagesize=40&refs=%3Ddoc.title&q=~a3rblG3R7yfD&viewmode=kwic&attrs=word&corpname=syn2015&attr_allpos=all

přispěvatel Lisa. *Camino Statistics: Nationalities and numbers*. In: *CaminoWays* [online]. [cit. 2019-07-25]. Dostupné z: <https://caminoways.com/camino-statistics-nationalities-numbers>

Insidertipp. *Duden* [online]. [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: <https://www.duden.de/rechtschreibung/Insidertipp>

Suchergebnis für "der zweite Frühling". *Redensarten-Index* [online]. [cit. 2019-07-29].

Dostupné z:

[https://www.redensartenindex.de/suche.php?suchbegriff=~der%20zweite%20Fr%C3%BChling&bool=relevanz&gawoe=an&suchspalte\[\]=rart_ou&suchspalte\[\]=rart_varianten_ou](https://www.redensartenindex.de/suche.php?suchbegriff=~der%20zweite%20Fr%C3%BChling&bool=relevanz&gawoe=an&suchspalte[]=rart_ou&suchspalte[]=rart_varianten_ou)

RADOVÁ, Lucie. *Podrobné know-how pro poutníka-začátečníka aneb základní rady pro Svatojakubskou pout'*. In: *HedvabnaStezka.cz* [online]. 12.12.2016 [cit. 2020-05-12].

Dostupné z: <https://www.hedvabnastezka.cz/zeme/evropa/portugalsko/28225-svatojakubska-pout-know-how-pro-poutnika-zacatecnika/>

Databáze překladových ekvivalentů [online]. [cit. 2020-05-15]. Dostupné z: <https://trek.korpus.cz/index.php>

Sketch engine [online]. Cambridge, UK [cit. 2020-05-15]. Dostupné z: https://app.sketchengine.eu/#wordsketch?corpname=preloaded%2Fcstentent17_mj2&tab=basic&lemma=Muxia&showresults=1

6. Přílohy

6.1. Text originálu